

Poorna Bahadur Bajrasharyo

नमो तस्म भगवतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धस्सालित्पुर, गङ्गाबाहाल, नेपाल.

बुद्ध धर्म सम्बन्धी नेपालको एक मात्र पत्रिकाप्रकाशक

लहुति पुन्ही

वर्ष ७
अंक ११ १२

ने. स. ११००
ई. सं. १६८०

वार्षिक रु. १०/-
मूल्य रु. १/५०

प्रकाशक

आनन्दकुटी विहार गुठी, स्वयम्भू

“आनन्दभूमि” को नियमः—

- १] ‘आनन्द भूमि’ आनन्दकुटी विहार गुरीको मासिक मुख-पत्र हो। ‘आनन्द भूमि’ पूर्णिमामा निस्कन्ध ।
- २] यसको वार्षिक चन्दा रु० १०/- अर्ध वार्षिक रु० ६/- एक प्रतिको रु० १/- जुन महिनामा पनि ग्राहक बन्न सकिन्छ ।
- ३] बुद्ध-धर्म सम्बन्धी लेख मात्र यसमा छापिने छ ।
- ४] कुनै लेखकद्वारा प्रकट भएको विचारको उत्तरदायी सम्पादक मण्डल दुने छैन ।
- ५] प्रबन्ध सम्बन्धी पत्र व्यवहार र चन्दा व्यवस्थापकको नाममा पठाउनु पछ । पत्र व्यवहार गदालेइ आफ्नो ग्राहक संख्या, पूरा नाम ठेगाना राग्रोसित लेखि पठाउनु पछ ।
- ६] पत्रिका नलिने भएको खण्डमा वा आफ्ना ठेगाना हेरफेर गर्नु परेमा एक महिना अगाडि ने व्यवस्थापकलाई सूचना दिइनु पछ ।
- ७] कुनै पनि रचना प्रकाशित गर्ने वा नगर्ने अधिकार सम्पादक मण्डलमै रहने छ ।

आनन्द भूमि कार्यालय, आनन्दकुटी, स्वयम्भू, काठमाडौं

विषय—सूची

विषय	लेखक	पृष्ठ
बुद्ध वचन		१
भगवान बुद्ध र नेपाली समाज-२	-भिक्षु सुदर्शन	२
बौद्ध-भजन	-‘ज्योति’ शाक्य	४
महायान बौद्ध धर्मका विशेषताहरू	-डा. लालमणि जोशी	६
हाय पंसा	-इच्छाहर्ष बज्जाचार्य	८
सिक्नु पर्ने कुरारा सिक्नै पछ		१०
नके	-बौद्ध ऋषि महाप्रज्ञा	११
घमण्ड	-राजेन्द्र शाक्य	११
ओतप्प (सप्तरत्न धन)	-प्रकाशमान बज्जाचार्य	१२
तैं कोलैं बले मन याउँल	-सम्यकरत्न बज्जाचार्य	१७
बुद्ध वन्दना	-विजयराम कर्मचार्य	१७
बौद्ध धर्म दानया महत्व	-लक्ष्मीचन्द्र बज्जाचार्य	१८
स्वयम्भू जिर्णोद्धारय साल.....		२१
बुद्ध जन्म	-लोकरत्न उपासक	२२
आनन्दकुटी विद्यापीठ स्वास्थ्य		
शून्य जीवन	-केशरी बज्जाचार्य	२३
‘म रुख हुँ’	-रमेश जोशी	२३
बौद्ध गतिविधि		२४

श्रीरामचन्द्र धूमिका

“चरथ भिक्खवे चारिकं बहुजन हिताय बहुजन सुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय सुखाय देवमनुस्सानं । देसेथ भिक्खवे धर्मं आदिकल्याणं मज्जेकल्याणं परियोसान कल्याणं सात्थं सव्यञ्जनं केवल परिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेथ ।”

(महावग्ग-विनयपिटक)

भिक्षुहरू ! वहुजन हितको लागि, बहुजन सुखको लागि, विश्वमाथि दयाको लागि, देव र मनुष्यहरूको हित, सुख र कामको लागि संचार गर । भिक्षुहरू ! आरम्भ, मध्य र अन्त समयसम्म कल्याण हुने धर्मको अर्थ र भाव सहित उपदेश दिएर सम्पूर्ण परिशुद्ध ब्रह्मचर्य (धर्म) को प्रकाश पार ।

सम्पादक संघल

भिक्षु अश्वघोष

श्री वटुकृष्ण ‘भूषण’

श्री नुच्छेबहादुर बज्राचार्य

बंध ७

अङ्क ११-१२

फागुण-चैत्र

बुद्ध संवत् २५२३ ब्र०सं० २०३८ आनन्दकुटी, स्वयम्भू

बुद्ध-वचन

सहस्रमपि चे वाचा अनत्थपद संहिता ।

एक अत्थपदं सेयो - यंसुत्वा उपसम्मति ॥

अर्थ- अर्थं न वर्थको पद भएका सहस्रवाक्य बोल्नु भन्दा सार्थक-पद एउटा नै श्रेष्ठ छ जुन सार्थक पद सुन्नाले शान्ति मिल्द छ ।

मासे पासे सहस्रेन - यो यजेय सतं समं

एकंच भाविततानं - मुहूर्तमपि पूजये

सायेव पूजना सेयो - यं चे वस्ससतं हुतं

अर्थ- महिना महिनामा हजारीं रूपया खचं गरी यज्ञ-होम गर्ने भन्दा क्षण भर मात्र भएता पनि संयमी व्यक्तिलाई पूज्य सत्कार गर्नु बेस हुन्छ । सय वर्ष होम गरेको भन्दा क्षण भर गरेको पूजा नै श्रेष्ठ हो ।

भगवान बुद्ध र नेपाली समाज-२

-भिक्षु सुदर्शन

सेवामूलक समाज :-

भगवान बुद्धको उपदेश बहुजन हिताय र बहुजन सुखाय हो । बुद्धको उपदेश जनताको जन भाषामा छ । धर्मलाई अन्दमा आबद्ध गर्ने आग्रहलाई बुद्धले स्वीकार गर्नु भएन । महान उपदेश ठूला र सम्मानित बिद्वत बर्गको भाषामा हुनु पछ भन्ने सिद्धान्त बुद्धलाई स्वीकार्य छैन । यसै कारण कालांतरमा बुद्ध द्वारा उपदेशित भाषा प्रति श्रद्धा राखेर पाली परम्परा कायम राखेता पनि, प्रतिस्पृष्टिमिक द्रव्यमा संस्कृत वाडमयका विकास भएता पनि बौद्धहरूले स्थानीय जाति भाषा वाडमयका विकासमा ठूलो योगदान गरेका छन् । एशियाई भाषा वाडमयको विकासको श्रेय कसैलाई छ भन्ने, यसै बौद्ध विचार पढ्निलाई छ ।

नेपाली समाजमा पनि संस्कृत भाषाका वाडमय भण्डार विसाल छ । प्रायः अभिलेख संस्कृत भाषामा पछि गएर नेपाल भाषामा भएता पनि आज सम्म नेपाली समाजमा जुन विभिन्न भाषामा बौद्ध वाडमय आएका छन् । संरक्षित हुदै आएका छन् यस विशेषतालाई विसर्नु हुन् । नेपाली समाजमा यसरी अभिलेख र वाडमयको भाषा संग संगै व्यवहारिक प्रकृतिवाट गतिसिल भइकन जातिए विभिन्न भाषाहरू गतिसिल हुदै आएको देखिन्छ ।

बुद्धको उपदेशमा अविद्यानै दुःखको जड हो । अविद्याको विनास वा संम्यक दृष्टिको प्रसारका लागि एउटा बाटो बाट दुइजना नगईकन प्रचार गर्न बुद्धको उपदेश थियो । बुद्धको यस उपदेशलाई भिक्षु संघबाट,

संग्राट राजा परिवारको सदस्यहरूबाट र सर्वसाधारण श्रद्धालुहरूबाट राम्ररी पालन भए । नेपाली समाजमा बौद्ध भिक्षुहरूले आफ्नो देशलाई मात्र शिक्षीत गरेन, अपितु अन्य देशमा विवेशतः तिब्बतमा समेत शिक्षा र सिल्पको विकासमा योगदान गरेका थिए । नेपाली विहारहरू विद्याको केन्द्र मात्र छैन, सिल्पप्रक्षणको कार्यसाला पनि हो । अरनिको को वास्तुकला र धातुका मूर्ति निर्माणकला तिब्बत चिनमा मात्र प्रचार भएन, यसको प्रभाव प्रसार दक्षिण पूर्वि एसियामा समेत परेका थिए । विहारको शिक्षण सेवा आज उपत्यकामा छैन । अथवा नृत्य गित वाद्य शिल्पमा मात्र सिमित भइ सकेको उत्तरी क्षेत्रका गुम्बाहरूमा यो परम्परा अङ्ग जिवित नै छ ।

बुद्धको 'यो गिलानं उपद्येय सो मं उपद्येय' अर्थात जसले रोगीको सेवा गरे त्यसले मेरो सेवा गरे भन्ने आदर्श बाट नेपाली समाज प्रभावित छ । लिच्छिवि कालको लेखेको अभिलेखमा आरोग्य सालाको गोष्ठीलाई २०० मानिका आय व्यवस्था गरेको छ । यो आय प्रबन्ध अरू आय व्यवस्था भएको गोष्ठीको तुलनामा तेवर वडी र निम्नतम आय व्यवस्था भएको गोष्ठीको तुलनामा सत प्रतिसत वडी छ । चिनिया राजदूत वांड, युन चेन नेपालीहरू औषतको काममा सिपालु भएको उल्लेख र देउपाटनको काममा देवको अभिलेखको 'श्लान भैषज्यायं दत्त' उल्लेखलाई प्राप्त प्रसंगमा स्मरण गर्न सकिन्छ ।

नागाजुँनको रसायन विज्ञानबाट नेपाली समाज

आनन्द भूमि

प्रभावित छ । तन्त्र ग्रन्थ औषधी उपचार विधि पनि नेपाली समाजमा लोक प्रिय छ । लामाहरूको हिमाली जडी बुटीहरूको औषधी उपचारबाट बजारार्थ शाकयहरूको औषधी उपचारबाट नेपाली समाजको आज सम्म सेवा गर्दै आएको छ । त्यस्तै तान्त्रिक र दैविक मंत्र तन्त्रको औषधी उपचारमा नेपाली समाज आस्था राखदछ ।

नेपाली समाज निर्माणशील छ । जुन भानिसले बगीचा उपवन बनाउँदै, पुल बनाउँछ, कुवा खनाउँछ, यात्रोहरूको लागि आवास गृह बनाउँछ, त्यस पुरुषको रात दिन पुण्य वृद्धि हुन्छ । त्यस्तै व्यक्ति धर्ममा दृढ़ भएर शील सम्पन्न भई स्वर्गमा जानेछ । बुद्धको यस उपदेशबाट बोधिसत्त्वका यस्ता निर्माणका आदेश उदाहरणबाट नेपाली समाज प्रभावित छ । नेपालीहरू अद्वालु भएर आ-आफ्ना इष्ट देव देवीको मूर्ति र मन्दिर बहाल मात्र बनाउन्दैन, अपितु जलटोणी, कुवा र हुँगे धारो पनि बनाउन्दैन । शितल छायाका लागि रुख लाउथे । प्रियपाल नाउँ भएका शाक्य भिक्षुले रत्नपत्रलाई लक्ष गरी प्राणीहरूको उपभोगका लागि कुवा र हुँगे धारो बनाएको थियो यो उदाहरण लिच्छवी कालमा सिमित छैन । पानीका लागि सहज उदारता देखाउन प्रबृति आज पनि नेपाली समाजमा विद्यमान छ । पानीका भाँडाहरू बोकेर पनि ढाउने चलन अरु पनि छाँदैछ । वटुवाहरू थाक्ने ठाउंका पौवा पाटीहरू यति छन् कि आज हामीले पुनर्निर्माण सम्म पनि गर्न सक्दैनौ ।

नेपाली समाजमा बाटो बनाउने काम पनि संगठित समाजबाट अथवा समाजका लागि एक अद्वालु व्यक्तिबाट हुन्छ । खोला नदीहरूमा काठको हिउँडै पुल बनाउने गुठीको सेवाको सेवा आज पनि यत्र तत्र देखिन्छ । आफ्नो टोलको बाटोमा वा देवस्थलमा हुँगा छाप्ने सिडी बनाउने, पुस्तक पौवाः लेखाउने कार्यमा आज नेपाली

समाज पछि पर्दै गएको छ ।

नेपाली समाजमा धार्मिक स्वतन्त्रता

बुद्ध स्वतन्त्र- चितनको पक्षपाति यिए । आज आई हेर । अध्यास गर । लाभपद भए स्वीकार गर । बुद्धको यही धर्मको सिद्धान्त हो । यसे कारण बौद्धहरू जहाँ जहाँ गए त्यहाँका स्थानीय वा जातीय देव देवीको दर्शनमा सिन उन्मूलन भएन । म नदेब पूर्वका लिच्छवि युगको र त्यस भन्दा अधिका युगको धार्मिक स्थिति बारेमा हामी संग स्पष्ट ज्ञान छैन । तर यस्तो लाग्द्य, त्यो युग बुद्ध धर्मको धेरै प्रभाव भएको युग हो । पछि जति पनि धर्मले बिकासको लागि अवसर चाहेमा यसमा अवरोध सूजना हुन दिएन । मनदेवको युगमा हामी धार्मिक स्वतन्त्रता भएको स्पष्ट देखदैँ । मानदेव आमाको स्मृतिमा विष्णु विकान्तको मूर्ति बनाए त्यही बेला पिण्डपात्र लोकेश्वरका मूर्ति पनि बने । स्व मानदेवले श्री मान विहार पनि बनाए । जब कि मानदेवको रानीहरू क्षेम सुन्दरी र गुणबती शिव लिंगमा स्थापना गर्दिन । तर यस्तो धार्मिक स्वतन्त्रता भएको अतीतको नेपाली समाजको अवस्थामा पनि प्रशान्तिको आधारमा राजालाई अमुक धर्मावलम्बी भन्ने ब्रुटियुक्त प्रयास गरेको देखिन्छ ।

नेपाली समाज एक समन्वयात्मक संस्कृतिमा प्रभावित छ । यस समन्वयमा आ-आफ्नो विशिष्टता देखाउन विभिन्न धर्मविलम्बीहरू शान्तिपूर्ण प्रयास गर्दछन । कानूनी रूपमा यस समन्वयलाई यद्यपी बेला बेलामा प्रसय नदिएको हुन्छ ता पनि बहुसंरक्षक नेपाली जनता यस समन्वयको शान्तिपूर्ण सहअस्तित्वको सम्बन्धमा सदै अग्रसर भएको हुन्छ । नेपाली समाजमा पशुपतिलाई बुद्धको मूर्ति भएको मुकुट लगाए, मठेन्द्रनाथलाई शिवको मुकुट भएको लगाईन्छ । एउटै तिथंमा आ-आफ्नो परिभाषा अनुसार भिन्न भिन्न नाउँ बाट तिर्थ स्नान गर्दछ । दोलाशिखरस्थित देवता एकातिर चांगु नारायण भए अर्को तिर हरिहर बहान लोकेश्वर हो ।

बौद्ध भजन

—‘ज्योति’ शाक्य कालिपोंग

नेपाली बौद्ध जगतमा विशेष गरी थेरवादीहरूका माझ बाजाहरूका साथ भजन-कीर्तन गर्न थालिएको सायद यस शब्दादीको शुरूदेखि मात्र हुनु पर्छ । पहिले पहिले देखि नै भाषा हाली सूत्रादिको पाठ गर्ने चलन भने अवश्य थियो । बौद्धहरू द्वारा ग्रहण गरिने अष्ट शीलहरू मध्ये एउटा नाच गान तथा बादनबाट पनि विमुख हुनु पर्ने शील हुनाले साथै यस्ता गायन बादनबाट पञ्चकाममा चित्तलाई आकर्षित गर्दछ भन्ने सोचेर नै बाजा-गाजाका साथ भजन गर्ने चलन पहिले-पहिले नभएको देखिन्छ । बौद्ध-धर्मका सिद्धान्त अनुसार अनन्त दुःखले पूर्ण जन्म चक्र सहेतु निर्मूल गर्नेलाई प्रज्ञामय ज्ञान विना हुनै सक्तैन भन्ने हुनाले पनि बौद्ध प्रथामा भक्तिलाई कुनै महत्वपूर्ण स्थान दिइएको उल्लेख पाइन्दैन जसले गर्दा नै भक्तिको एक साधन भजनको पनि चलन नहुनु अस्वाभाविक देखिन्दैन । हिजो आज पनि कोही कोही कटुरवादी बौद्धहरू यस्ता भजनादि गाएको सुनी ‘हामी बौद्धहरूका निम्न न सुहाउने परम्परा विरोधी काम’ भनी उपेक्षित दृष्टिले हेर्नेहरू अर्है देखिन्दैन । हुन पनि यी भजनादि कार्यक्रमहरू अन्तर्गत शंख फुक्ने, आरती उतार्ने टीका-प्रसाद वितरण गर्ने दस्तर पनि चलिआएको बौद्ध दर्शनसित मेल न खाने र हिंडू रीति नै अन्नाएँ फै न लाग्ने त होइन ।

तर कुनै पनि धार्मिक किया-कलापको वाह्य विधि एवं रूप मात्र हेरी एक पक्षीय दृष्टिकोणले अवलोकन गर्नु उचित ठहरिन्न । अपितु त्यस कार्यको क्रियान्वयनमा

रहेको आन्तरिक ध्येय वा नियतको नै विशेष महत्व हुँदैछ । यसैकारण समय बित्दै गए पछि भजन प्रति बौद्ध दृष्टिकोणमा पनि परिवर्तन आएको फलस्वरूप बौद्ध गृहस्थहरू माझ भजनको चलन शुरू हुँदै आयो तर एउटा आफ्नै ढंगको विशेष ध्येय लिएर ।

अन्यत्र भजन भन्नाले साधारणतः सबैले भक्तहरूका आ-आफ्ना आराध्य प्रति तन मन अपेक्षण गरी भक्ति गरिने एउटा साधन मानिलाईन्, जसको अर्थ स्व-परका हित-सुख निम्नित कुनै देव देवी वा तथाकथित ईश्वर प्रति सम्पूर्ण आस्था चढाई भरोसा गर्नु हो भन्दैन् । साथै भजन प्रजननमय भक्तिहरू आफ्ना आराध्यलाई खुशी पारी उनीघाट कुनै अनुग्रह वा लौकिक बरदान प्राप्त भएको आदर्श दर्शाउने कथाहरू भन्ने-सुन्ने चलन पनि सामान्य जनमा प्रचलित छ । तर बौद्ध भजनको तहमा यस्तो उद्देश्य निहित छैन । बौद्ध दृष्टिमा भजन त साधारण मानियलाई धार्मिक प्रवृत्ति तिर ढोन्चाउने एउटा आकर्षक प्रायमिक साधन मात्र हो भन्नाले न सुहाउँदो नहोला । एक दुइ बौद्ध भजनहरू हेरे हामीले स्पष्टै देख्ने छौं कि त्यसमा अन्यान्य अधिकांश भजनहरूमा कै कुनै देवता वा महापुरुषको नामस्मरणको पुनरावृति मात्र होइन अपितु त्रिरत्न गुणानुस्मरण सहित बुद्ध-धर्म के हो अर्थात भगवान बुद्धले देखाउनु भएको ज्ञान मार्गको परिचय भन्नौ वा सार उल्लेख गरिएको पाउने छौं जो आफ्नो जीवन सुधार्न चाहनेहरूले अप्नाउनु आवश्यक छ । यी

भजनादि श्लोकहरूमा हामी विशेष गरी पञ्च शीलादि आर्य अष्टांगिक मार्ग (शील समाधि प्रज्ञा) पारमिता, ब्रह्मविहार (मैत्री—करुणा आदि) अनित्यता यस्तै विषयको उल्लेख पाउदछो जो बौद्ध धर्मका अभिन्न अङ्गहरू हुन् । यसर्थ भज्ञ सकिन्छ गहण रुचि राख्ने धार्मिकहरूलाई यी भजन—पदहरूले अरु गम्भीर रूपले बौद्ध-धर्मको अध्ययन गर्ने प्रेरित गर्दछ । साथै ठीक ढंग पुन्याएर यसमा बताइएका कुराहरू प्रति सजग भएर भजन गर्नाले कम से कम भजन गर्नुजेल त मनलाई अकुशलबाट विमुख गरी राख्न सक्छ भन्ने सबैले बुझेका छन् । यहाँ यस विषयमा श्रद्धेय भिक्षु अमृतानन्दज्यूको कथन उल्लेखनीय छ, “लयको ख्याल राखी, समलाई होश राखी, मधुर ध्वनिमा प्रत्येक छन्दको अर्थमा ध्यान दिइ, बुद्ध, धर्मप्रति श्रद्धा प्रेम दर्शाई फेरि भजन गरि सके पछि पनि प्रत्येक सुभाषित पदको अनुस्मरण गरी, तदनुसार आचरण पनि गर्न सके, भक्ति तथा ज्ञानमार्गमा अग्रसर हुने सर्वसाधारण जनहरूलाई अवश्य मेव एक अद्भूत प्रीति सुख अनुभव हुने छ ।”

नेपाली बौद्धहरू मध्ये नेवार समुदाय भित्र पहिले उनीहरूका आपनै मातृभाषामा बौद्ध भजन शुरू भएको देखिन्छ । उनीहरू माझ भजनको चलन हुनाले नै पछि बु. सं. २४७० तिर कलकत्ताबाट श्री धर्मादित्य धर्मचार्यको सम्पादनमा ‘बुद्ध धम व नेपाल भाषा’ भन्ने पत्रिका प्रकाशित भए पछि यस्ता भजनमा गाउन सुहाउने छन्दोवद्द पदहरू प्रकाशनमा आउन थाले जसका रचनाकारहरूमा अरु बाहेक कवि योगवीर, बैकुण्ठप्रसाद लाकौल, भिक्षु महाप्रज्ञा सिद्धिरत्न उपासक एवं स्वयं धर्मादित्यज्यू नै प्रमुख थिए । यस्तै पदहरू फेरि पछि वि. स. १९९८ देखि बनारसबाट निस्कने ‘धर्मदूत’ हिन्दी मासिक पत्रमा गाभिएर निकाल थाले जसका रचयिताहरू पनि मुख्यतः भिक्षुहरू नै अर्थात

सर्वश्री महाप्रज्ञा, प्रज्ञानन्द, अमृतानन्द, सुबोधानन्द, आदि थिए । यसरी यो भाषामा भजनको चलन निकै विस्तृत भए पछि ‘ज्ञानमाला’ नामक भजन संग्रह पुस्तिका नै प्रकाशित भयो । कुण्ठनगरबाट नेवार समुदायमा यसको खूबै प्रसार भयो । यसको लोक प्रियताको अनुमान यसेबाट लाउन सकिन्छ कि हिज आज यसको तेरहबाँ संस्करण चलिरहेछ । यो स्थितिमा पुग्न यसले निकै संघर्ष गर्न पन्यो । तत्कालिन राजनैतिक एवं अन्य सामाजिक बाधाहरूको सामना गर्न परेता पनि यसको लोकप्रियता निरन्तर बढाई गयो । बौद्ध-धर्मका ज्ञान दिलाउनका साथै ज्ञानमालाले शिक्षाको आवश्यकता, सामाजिक सुधार, स्वदेश प्रेमका साथै विश्व-बन्धुत्व भावको संचार मात्र होइन तर सम्यक जीवन यापन गर्ने प्रेरणा पनि दिए । हिज आज त यो भाषामा अरु धेरै सानासाना भजन संग्रह निस्केका छन् जस मध्ये ‘अन्नपूर्ण भजन खलः’ बाट निकालिएका पुस्तिकाहरू उल्लेखयोग्य छन् ।

प्रकाशित रूपमा नेपाली भाषामा बौद्ध भजन सायद पहिले निस्केको वि. सं. १९९५ तिर कालिम्पोगवाट भिक्षु महाप्रज्ञाको ‘बौद्ध भजन माला’ नै हो कि जस्तो लाग्छ जसमा नेपालीका साथै हिन्दी र नेपाल भाषाका भजन पनि संग्रहित छन् । यद्यापि यसका छन्दोवद्द पदावलीहरूमा भाषाको शुद्ध रूप थिएन तै पनि तिनताक यसले बौद्ध समाजमा निकै रुचि उत्पन्न गरायो । यसै पुस्तकका नेपाली भजनहरू मात्र फेरि भिक्षु अमृतानन्दज्यूले अर्को पुस्तिकामा सम्मिलित गरि ‘बुद्धोपदेश सह भजन माला’ नामले प्रकाशित गरे (बु. स. २४८६) जसको अर्को संस्करण निस्कयो । बु. स. २४९२ मा धर्मोदय प्रकाशन अन्तर्गत यस प्रकार बौद्ध भजनले नेपाली बन मानसमा

स्थान ओगटिन्दै लगेको हामी पाउँछौं । यस पछि ता नेपालका चिभिन्न स्थानहरूमा बोद्ध भजनको चलन चले पछि भजन प्रेमी सज्जनहरू सब्यंले भजनको रचना गरी सार्थ 'ज्ञानमाला' का पदहरू 'नेपालीमा उल्था गरी गाउने गर्न थाले र कलस्वरूप साना-साना भजन संप्रह पुस्तिकाहरू पनि ठाँउ ठाँउबाट प्रकाशमा आउन थाले । यस्तै अनुदित र मौलिक रचनाहरू सम्मिलित गरी बुटीलबाट 'केही बोद्ध गीतहरू' कालिस्पोगबाट 'नेपाली ज्ञानमाला' (बु.स.२५२५ २०) 'दरशा नेवामी द्वारा अनि काठमाण्डौ' (बु.स.२५२१) दयारत्न शा. भि. द्वारा सम्पादित वर्मकीर्ति विहारबाट प्रकाशित भयो । धरानबाट पनि बज्रकुमार बज्जावार्य (बु.स.२५२१) अनि श्यामरत्न बज्जावार्यले (बु.स.२५२३) तिर निकाले । अन्योन्यस्थानहरूबाट पनि सायद यस्ता संकलन निष्केको हुनु पर्छ, जो यता उपलब्ध न हुनाले उलेख गर्न सकिएन । काठमाण्डौ देखि प्रकाशित भइरहेको 'आनन्द

भूमि' पत्रिकाले चनि यस्ता भजनहरू प्रकाशित गरी सराहनीय घोगदान दिइ रहेको छ ।

यसबाट साधारण बोद्धजनले यी बोद्ध भजनहरू सहर्ष प्रहण गर्दै छन् भने अनुमान सजिलै लाउन सकिन्छ । अन्तमा भजन सम्बन्धमा भिक्षु महाप्रज्ञाज्युको शब्द "समताल- सूर भन्ने पनि मनलाई एकाग्र गराउने एउटा साधन नै हो, एकाग्र मनले ज्ञान-विचार रूपी द्रष्टिले संकीर्तनका साथै अर्थ एवं भाव पनि बोध गर्दै लगेको खण्डमा कला पुण चढ्रमाको उज्जलता एवं शीतलता कै आफ्नो हृदयमा पनि आफैलाई अनुभव हुने अवश्य हो ।" निश्चय नै बोद्ध भजनले भजन प्रेमी सबैलाई मानसिक ज्ञान्ति प्रदान गर्ने अरु सुन्दर शीतल ज्ञानमय प्रकाश फिजाइन्दै विकसित हुँदै जाने छ ॥

बु.स. २५२३.

५

महायान बौद्धधर्मका विशेषताहरू

डा. लालमणि जोशी एम. ए. पी. एचडी
अनु. प्रकाश

यदि हामीले प्रज्ञापारमिता सूत्र, सद्मंपुण्डरिक सूत्र, चतुःशतक, सी-यू-की अथवा शिक्षासमुच्चय पुरा पढ्यौं भने हामीलाई महायान बौद्ध धर्मका निम्न प्रमुख विशेषताहरूको ज्ञान हुनेछ—

१) बुद्धहरूको थुप्रै संख्या, उनीहरूको सत्ता र महत्व ।

२) बुद्धहरू प्रति श्रद्धा र भक्ति तथा बुद्ध मूर्तिको

उपासना ।

३) बोधिसत्त्वको आदर्श, प्रत्येक प्राणीमा बोधिसत्त्व हुन सक्ने सामर्थ्यता, त्यसैले बोधिसत्त्वहरूको अनगिन्ति संख्यामा विश्वाश ।

४) बोधिसत्त्वचर्याको रूपमा बोधिचित्तयोग (महाकरुणा योग) पारमिताहरू र भूमिहरूको गूढ एवं विस्तृत विनय ।

५) 'पुण्डलशून्यता' को साथसाथे 'धर्मशून्यता' को सिद्धान्तको चर्चा ।

६) बुद्ध तथा बोधिसत्त्वहरूको साथ साथें अनेक देवी देवताहरूको उपासना, जस्तैः— प्रजापारमिता, तारा, हारति, वज्रपाणी नाग, यक्ष, मन्धवं, आदि ।

७) महायानसूत्रहरू पुरा पढनु, धारणी तथा मन्त्रहरूको प्रार्थनाको रूपमा प्रयोग ।

८) सूत्र, शास्त्र तथा भाष्यहरूको रचना संस्कृत भाषामा हुनु ।

९) दार्शनिक चिन्तन एवं दार्शनिक गुरुत्वहरू वा दृष्टिहरूको सूक्ष्म तार्किक विश्लेषण मार्पि आवश्यक बल ।

१०) बौद्धत्तर तथा महायानेतर (अबौद्ध तथा अमहायानी) सिद्धान्त तथा विचारहरूको छण्डनको लागि 'वाद' अथवा तर्कशास्त्रको आश्रय ।

प्रजापारमिता सूत्रहरू मायिका करिव सबै कुराहरू सामान्य रूपमा पाइन्छन् । महायान धर्मको उचित र सम्पूर्ण परिचय पाउनलाई सद्भमंपुण्डरिकसूत्रको^{७५} अध्ययन गर्नु पर्दछ । सर्वास्तिवादी चीनी बौद्ध सन्त ई-चिङ्गको गुरु हुई-शीले ये ग्रन्थ ६० वर्षसम्म दिनहुँ पुरा पढ्ने गर्दथ्यो । यसरी उसले यो ग्रन्थ बिस सहस्र पटक पढ्यो^{७६} ई-चिङ्ग (ई. ६७१-६८१)को अनुसार 'जो महायान सूत्रहरूको अध्ययन गर्दथे र बोधिसत्त्वहरूको उपासना गर्दथे उनीहरू महायानी भनिन्थे'^{७७} ईस्वी सन्को दोस्रो शताब्दी पछि महायान बौद्धधर्मको विकाश

७५. अनेक संस्करणहरूमा प्रकाशित, आधुनिकतम दर-

भंगावाट १९६१ मा; एउटा सुन्दर आंगलभाषा

अनुवाद, प्रोफेसर कर्न द्वारा लण्डनवाट प्रकाशित

७६. तकाकुसु, ई-चिङ्ग, पेज २०५ ।

७७. ताकाकुसु, पेज १४-१५ ।

र प्रसार तिब्र गतिले भयो । कालान्तरमा महायान बौद्ध धर्म र हिन्दू पौराणिक धर्ममा अनेक तत्त्वहरू परस्पर समान रूपमा विकसित भए । यस समन्वय र धनिष्ठ सम्पर्कको घाटक परिणाम बौद्ध धर्मको लागि विनाशकारी सिद्ध भयो ।

श्रद्धा (सदा) को स्थान प्राचिन बौद्ध (थेरवाद) धर्ममा पनि महत्वपूर्ण थियो । महायानमा श्रद्धा र भक्ति सर्वोपरी हुन जान्छ— 'श्रद्धा हि परमं यानं' । बुद्ध भक्तिको कलक अश्वघोषको बुद्ध चरित्रमा स्पष्ट देखिन्छ । शान्तिदेवको बोधिचर्यावितार भक्ति प्रधान महायान कविताको सर्वोत्कृष्ट नमुना हो । मुख्यावती व्यूहसूत्रहरूमा अमिताभ बुद्धको भक्ति नै प्रमुख विषय छ । युवान-च्वाङ्को 'सी-यू-की' मा ७ औं सताब्दीमा भारतमा प्रचलित बौद्ध भक्ति, पूजा पद्धति र पोषध (उपोसध) आदि बौद्ध चाड पर्वहरू तथा ई-चिङ्गको 'नान-हाइ चो-कुई- फा-चुआन' मा बौद्ध उपासना, तिथं यात्रा प्रवज्या, उपसम्पदा, सामुहिक स्वाध्याय (अध्ययन) एवं दार्शनिक तर्क वितक आदि हरूको विस्तृत चित्रण पाइन्छन् । मीयं-शुञ्ज राजवंश-हरूको शासनकाल देखि साम्राट हयंवंधनको समय सम्पन्न सम्पूर्ण भारत वर्षमा हजारी बौद्ध विहार, स्तूप, चैत्य-गृह, बुद्ध तथा बोधिसत्त्वहरूका मूर्तिहरू, अनेक विश्वविद्यालय तथा पुस्तकालयहरूको निर्माण एवं विकाश भए जसका पुरातात्त्विक अवशेषहरू अर्थै समयको निरन्तर प्रहारको सामना गर्दछन् । यी सबैको मूलमा महायानको प्रेरणा थियो ।

बोधिसत्त्वको आदर्शले पारमिताहरूको विकाश साहित्यमा मात्रै सिमित नगरी व्यवहार र दैनिक जीवनमा पनि गन्यो । पारमिताहरूको आध्यासबाटै महायानी भनिन्थे— 'ये सद पारमितासु चरन्ती ते प्रतिपन्न इह

महायाने ।' पारमिताहरूमा दान शील र प्रज्ञा सर्वोक्षण थिए- 'दान हि बोधिसत्त्वस्य बोश्चिरिति ।' दान र शील द्वारा सुसज्जित राजा महाराजाहरू 'शीलादिस', 'धर्मादित्य' तथा 'परमसोगत, सुगतइव' आदि उभयधिहरूबाट विभूषित हुन्थे । प्रज्ञापारमिता त ज्ञानको पराकाण्डा हो- 'प्रज्ञापारमिता ज्ञानं अवद्यं स तथागतः ।' महायानी बौद्धचार्य अश्वघोष संस्कृतको प्रथम नाटककार थिए;

महायान दाशंतिक नागार्जुन संस्कृतमा कारिका- शैली (सूत्रको श्लोकमा व्याख्या गर्ने शैली) को पिना थिए; महायानी तत्त्ववेत्ता दिङ्गानग भारतिय तकेशास्त्रको उन्म दाता थिए; महायानले बौद्ध-संस्कृतिको मात्र होइन, भारतिय संस्कृतिको पनि भारत तथा वाहिरका देशहरूमा शताब्दीयौ सम्मन नेतृत्व गन्थो ।

गताङ्कको वाँकी-

हाय पैसा

-इच्छाहर्ष बज्राचार्य

आज दिनेश संग पैसा हुन्दो हो त त्यस्तो ऐसा आराम मोज मजामा वस्ने दिनेशले आफ्नो श्रीमती छोरा छोरी-लाई छोडेर परदेश लाभ्ना ? पैसा नभएको कारणले आफ्नो जाहान बच्चा पाल्नाको लागि पैसा कमाउनको निमित्त पर्देश लाग्नु पन्थ्यो । पैसा भनेको कस्तो चिज हो, यसबाट के के हुन सक्छ, के के सक्तैन, यस्तो सिमा यहाँ सम्म छ भनी कस्ते भन्न सबैने कुरा होईन ।

सावित्री माईंत घर गएर आफ्नो दाजु विवेकानन्दलाई चिट्ठी दिए, निज दाजुले धेरै वर्ष देखि नआएको बहिनी र भान्जा भान्जीहरू आएको देखेर धेरै खुशि भयो, सबै हाल सुनिए पछि यस्तो आपत्त परेको बखतमा

आएको बहिनी भान्जा भान्जीलाई राम्रो हेर विचार गर्नु पर्छ भनी आप्नो जहान परिवारलाई लंकाई राम्रो किसिमबाट हेर विचार गरी राखेको थियो ।

यतातिर दिनेश परदेश गएको व्यक्तिले कतै नोकरी नपाएकोले धमेशालामा वसि आप्नो जेठान विभेकानन्दलाई चिट्ठी लेख्छ ।

श्री जेठानज्यू, मैले तपाईंको सरणमा तपाईंको बहिनी र भान्जा भान्जीलाई पठाई दिएको छु । निजहरूको हेर विचार गरेकै होला भन्ने आशा गरेको छु । मेरो पनि नोकरी नपाएकोले खोज्दै छु ।

भवदीय

तथाईको ज्वाँई उहि दिनेश

विवेकानन्दले आपनो बहिनी भान्जा भान्जीलाई राङ्गो संग हेर विचार गरी पाली राखेको अवस्था आपनो गाउँमा कलेराको रोग फैली गाउँका करिव २१३ सय जवानको मृत्यु भयो । सो मृत्यु भएकोमा निज सावित्री र भान्जी इन्दीरा भान्जा नावन समेतलाई कलेरा रोग लागि मामा विवेकानन्दले धेरै औषधि उपचार गरे पनि कालको पंजाबाट उम्काउन नसकी मृत्यु भयो । विवेकानन्द माथि यसरी कहिले पनि नआउने बहिनी, भान्जा - भान्जीको आपनो माईती घरमा मृत्यु भएकोले विवेकानन्दलाई ठूलो चोट पन्यो । उसै बखतमा ज्वाई दिनेशको चिट्ठी आई पुग्छ । सो चिट्ठी हेर्दा ज्वाईको हालत त्यस्तो छ, यहाँ यस्तो हालत भएको छ । अब कसरी ज्वाईलाई चिट्ठी लेख्ने भनी रातभर विवेकानन्दलाई निन्दा लागेन, जे भाएपनि चिट्ठी लेख्नै पर्ला भनी चिट्ठी लेख्छ:

श्रीमान् ज्वाई साहेब तपाईंको पत्र आई पुग्यो, पत्र हेरें जागीर नपाएको भनी लेखेकोले अफशोश लाग्यो, तपाईंको लागि मैले तपाईलाई हुने नोकरी खोजी राखेको छ, पाल्नु होला । अरु दुःखको कुरा के भने मेरो जिम्मामा पठाई दिनु भएको तपाईंको श्रीमती र छोरा छोरीलाई हेर विचार गरी राखेको थिएँ । मेरो गाउँमा कलेराको रोग फैली म मर्न सकेन, म मरेको भए बेस हुने थियो । मैले औषधि गर्दा गर्दै पनि तपाईंको श्रीमती र छोरा छोरी समेत सो कलेराको रोग लागि मृत्यु भयो । ईश्वरको

रचना यस्तै रहेछ । ज्वाई साहेबले केही दुःख नमान्नु होला । सबै एक दिन मर्न पछं ज्वाई साहेबको लागि अर्को दुलही खोजी राखेको छु । हर तरहबाट महत गर्न तत्पर छु, मेरो निवेदन स्वीकार हुने छ भन्ने आशा लिएको छु ।

भवदीय

तपाईंको जेठान विवेकानन्द

विवेकानन्दले लेखेको यो चिट्ठी ज्वाई दिनेशको हातमा पुग्छ, चिट्ठी हेर्दा हेर्दै चिट्ठी हातमा लिई धैर्य गर्न नसकी धर्मशालामै निजको पनि कहिले नफक्कने बाटो तिर लागे ।

यतातिर विवेकानन्दले आपनो ज्वाई दिनेश कहाँ चिट्ठी पुग्यो पुगेन, चिट्ठी पुगेको भए निजको हालत के भयो होला भनी सोची बुझीरहेको अवस्था एक हप्ता पछि एउटा अखबारमा लेखेको पाइयो । के भनी लेखेको रहेछ भने:

धर्मशालामा एउटा चिट्ठी हेर्दा हेर्दै मृत्यु भएको रहेछ भनी हेडिङ (शीर्षक) दिई सो चिट्ठी विवेकानन्दले दिनेशलाई लेखेको रहेछ । सो चिट्ठीको व्यहोरामा माथि लेखिए बमोजिम उल्लेख भएको भनी अखबारमा लेखेको पाए पछि विवेकानन्द र निजको परिवारले साहौ अफशोश गरे ।

निज दिनेश संग पैसा हुंदो हो त निजले आपनो प्राण त्याग्नु पर्ने र जहान बच्चाहरूलाई मामाको घरमा पठाई त्यस्तो किसिमको घटना हुन दिने थिएन । त्यसकारण पैसा भन्ने चिज सानो होइन, हाय पैसा ।

जातक कथा

सिकनुपर्ने शिक्षा सिकनै पर्छ

यो कथा वैशालीवासी एक लिच्छवी राजाको कारणमा तथागत शास्ताले बताउनु भएको हो ।

सो लिच्छवी राजा श्रद्धावान् थिए र बुद्धसहित भिक्षुसंघलाई निम्त्याई आफ्नो घरमा यिनले महादान दिए । उनकी भाष्या (स्वास्ती) को अंग प्रत्यंग ठूल ठूल थिए । मरेर फुलेको शरीर जस्तो देखिने र बेढंगको थिइन् । भोजनको काम सकिए पछि अनुमोदन गरी (आशीबादि पछि) विहारमा गई भिक्षुहरूलाई अववाद दिई भगवान् बुढ गन्धकुटीमा (आपनो कुटीमा) पस्तु भयो । धर्म सभामा भिक्षुहरूले कुरा निकाले—“आवृसो! (साथीहरू) त्यस्तो सुन्दर लिच्छवी राजाकी स्वास्ती भने त्यस्ती बेढंगकी दिन । कसरी उनले उनीसंग अभिरमण गर्नुहोला ?”

गौतमबुद्ध त्यहाँ आउनु भई “भिक्षु हो ! अहिले यहाँ तिमीहरू के कुरा गरी बसिरहेका थियो ?” भनी सोधनुहुँदा “यो यो” भनी भनेपछि “भिक्षु हो, यिनले अहिले मात्र होइन अघि पनि मोटी शरीर भएकी स्त्रीसंग अभिरमण गरेका थिए” भनी भन्नुहुँदा उनीहरूले सो कुरा बताउन हुन प्रार्थना गरे पछि पूर्व जन्मको कुरा बताउनु भयो ।

अतीत समयमा वाराणसीमा ब्रह्मदत्तले राज्य गरिरहेको बेलामा बोधिसत्त्व उनको अमात्य (मंत्री) भएकः थिए । अनि एक जानपरिक (गाउँले) मोटी

शरीर र बेढंगको स्त्री ज्यामी कामगदै राजांगणको नजीक गइरहेको बेलामा दिसा लागेर ओढेको कपडाले शरीर ढाकी दिसा बसी र चाँडै नै उठी । त्यस बखत वाराणसीका राजाले लग्यालमा बसी राजांगणतिर हेरि रहेको बेलामा उसलाई देखेर सोच्न थाले—“यस्तो आँगनमा (मैदानमा) लज्जा । भय न छाडी पछ्यौराले शरीर ढाकी दिसा बसी त्यो चाँडै नै उठी । यसो हुनाको कारण यसको निरोगीता नै हुनु पछि । परिशुद्ध गर्मबाट एक बालक जन्माउन सके पवित्र (भाग्यवान) पुण्यवान हुन सक्छ । यसलाई मैले अग्र महिषी बनाउनु पन्थ्यो ।”

यति सोची उ कसंको भएको छ वा छैन भन्ने कुरा बुझी आज्ञा दिइ अग्रमहिषी (बडामहारानी) बनाइदिए । उसलाई उनले ध्यार गर्ने र मन पनि पराउदथे । अनि चिरकाल (धेरै समय न बित्दै उसले एक पुत्र जन्माई । उनको त्यो पुत्र चक्रवर्ती राजा भयो ।

यो पुत्रसम्पत्ति देखेर बोधिसत्त्वले राजालाई केही भन्ने मौका पाएपछि यस्तो भने—

देव ! सिक्नु पर्ने शिल्प (शिक्षा) भनेको बिन न सिक्नु ? जहाँ कि यी महापुण्यवतीले लज्जा र भय न छाडी शरीर ढाकी दिसा बस्दा बस्दै तपाईंको मन प्रसन्न पारिन् र यस्तो सम्पत्ति प्राप्त भयो” यसरी

सिक्नुपर्ने कुराको वर्णनामा गर्दै बोधिसत्त्वले यो गाथा राजालाई प्रसन्न पारी ।

भने-

“सिक्खेय सिक्खतब्बानि सन्ति सच्छन्दिनोजना,

वाहिया हि सुहन्नेनराजा नमाभिराधयीति”

सिक्नु पर्ने शिल्प सिक्नै पर्छ, मनुष्यहरूमा सिक्न
चाहने मानिसहरू पाँन छन् । लज्जा र भयलाई न
त्यागी कपडाले शरीर ढाकेर दिसा बस्ने गाउँलेले

यसरी बोधिसत्त्व मंत्रीले सिक्नु पर्ने शिल्पको गुण
बताए ।

तथागतले यो धर्म कथा ल्याउनु भई पति पत्नीको
कथा समाधान गर्नु भयो ।

(भिक्षु अमृतानन्द महास्थविर द्वारा सम्पादित जातक
सग्रह बाट)

नर्क

-बौद्ध ऋषि महाप्रज्ञा

जरीरे अनेक प्रकारया धाः कै आदि

कष्ट भोग याय मागु खने दुगु नर्क खः

मेगु खने मदुगु नकं व खः चिन्ता ताप सूर्णा ।

मनुष्यलोके उत्तमम्ह मनूजुया च्वसानं

शारीरिक वेदना वा मानसिक चिन्ता नं

नर्क भोग यागु खः,

सुख सीम्भ वर्णक्ति

दुखे पतन जुइगु नं पुनर्जन्म धासा जिल ।

इज्जत मान सम्मान प्रतिष्ठा मदैगु

चिन्ता वा न्ह्यागु थजु चिन्ता हे नर्क खः ।

पशु जन्म धैगु हे अज्ञानतां ज्वीगु खः

गन मनुष्य साँरै हे मूखं जुइ अन धर्म धयागु

अःखं ध्वीकै वहे पशु जन्म ।

परमार्थ धर्मेया खं सम्पर्क मदुम्ह

लोकं धाइ धका यथार्थ ज्ञान मध्वीकुम्ह

थुर्जापि हे पशु खः नकं च्वना स्वर्पिन ।

धमण्ड

-राजेन्द्र शाक्य

याये मते धमण्ड सुयातं छ

सः स्यू धका गुबले छ

नष्ट ज्वी छन्दू छंगु फाँय

अन्याय अत्याचार धंगु ध्वाँय

यायफु छं फाँय फुँइ थन

सज्जन सागरया विचे च्वना

दैमखु गुबले नं जित फुँइ याइम्ह

धायमते छ गुबले नं थन

च्वापु ना थे नायकीपि इनि थन

नकाप धारी मनू तय्तः थन

पिया च्वने जि नं वहे दियात

जय जय धायगु ध्वाँय पिकायत ।

। शिरोपाल द्वारा लिखा

। इस ग्रन्थ का लेखन विष्णु द्वारा किया गया है।

सप्तरत्न धन—४

ओतप्प

—प्रकाश मान बज्जाचार्य

हिरादाई थों न निराश जुया छे लिहाँ वल । जागिर दैला, ज्या दैला धका चाहुला च्वंगु गुन्हू दय धुंकल, तर असफलता जक ल्हाते लात । गाउँ फर्कया सदस्य जुया भुड़ि हे इसि इसि धायक मोजयाना च्वंगु, गाउँ फर्क राजिनामा बी मावले भुडि सुकु सुकु चि । ज्या माले थाकूगु जमानाय आखः यक्को मसःम्ह हिरादाईयात गन ज्या ल्वी ? थों कन्हे हिरादाईया ज्या मदया क्वं क्वं हाः । छेँया अवस्था स्यना वना च्वन । छेँ दुहाँ न वने मास्ते मवः हिरादाईया कलाःन पिरे याइगुलि । साया घाः कोखं मस्यू धैरें हिरादाईया गुलि आथु आथु धाः धैगु कलामहस्या वास्ता नं मदु । धव माल, व माल धका पिरे यायगु हे कलाया कतेव्य ।

मफु मफु पलाः न्ह्याका छे बन । थचकक लासाय फ्यतुना तःहाकगु कसुका छक तल । कलाःम्ह न्यन—‘गन ज्याल्वीके मफुला थे ?’

भातम्ह लिसः बिल—‘वव ! गन दे ? दशा हे मर्भि थौकन्हे ।’

कलाम्ह धाल ‘अयसा छु यायगु का ? बौचित स्कूले, मस्यु छु यायत है, १५ तका दो मदयक मगात धका हाला च्वन । जि न न्हूगु पर्सि छत्वा मन्यासे मजी धुंकल जिमि बयेहेया ध्वेले बनेत ।’

भातम्ह धाल—‘आसेनिले ! बाँलागु ज्या छगु निला धूलाके ।’

कलाम्ह धाल—‘गुबेत पिया च्वनेगु । घ्वे सिधं धुंका पर्सि सिनेगुला ? मेपिनि घ्वे पर्ति फेरे याई, जि व हे छत्वा पर्सि न्याक सिने धुन । आ नं वहे सिनावन कि लु धाई का : ?

भाःतम्ह छुं धधाः । सुंक न्यना च्वन । कलाम्ह हाकनं धाल—‘क्यें तयत घ्यो न पवी धुंकल । दूरु वी हैमस्यां न ध्येबा हाँच धैच्वंगु आः खःला ? लासाय तन्ना पुलां ज्वी धुंकल; न्हूगु छपु न्याना हि धका म्हुतु हे स्याकक हाला च्वनागु गोन्हू दय धुंकल ।’

भाःतम्ह धाल—‘जागिर दुबले ला छं धाः धाःगु पुरे मयानागु मखु थे । थोंकन्हे थः नय त्वनेगु हे चूलाकेत धो धौ जुया च्वबले भचा आसेनिले ।’

कलाम्ह इन तस्सकं चके जुल—‘गोन्हू पीगु ? बौ चित लं माल धका दिपि याना च्वंगु न्हायप स्याय धुंकल । गिताचा ऊन हि छंत स्वीतर थाना बी, धका धाःवैच्वंगु दिक्क हे ज्वी धुंकल । वा वैबले क्वीगु छुं मदु, कुसा छपा: न्याना हचि धा धां म्हुतु हे स्याय धुंकल । उखुनु कयागु जाकिया ध्येबा हचि धका भाइदाइचा निंहि निंहि हाः वैगु, कपा: हे स्याय धुंकल । थःम्हस्या छेँया तंता छुं फयम्बाः, याउँस्य च्वं । जि जुलं छेँ च्वनेमाः, फुकं धुकि न्यनेमाः ।

‘जि नं ला कोशिश याना च्वनागु खःनि । पिने वना कमेयाना हय् गुलि थाकु धैगु मिजंतसे जक स्यू । मिस्तेला

भाःत पिसं ध्येवा सिमाय् चाना हयगुर्थे धका च्वनीगु का ।
हिरादाईनं हिड मिइ चायाः भचा तस्सकं लिसः बिल ।

“खः, खः ! सकस्यां कमे याना हयाः छेँ बी, खालि
छित हे जक कमे गाय् थाकुका । उकेंला जित अजः बत्ता
छगः न्है हय् मफै च्वंगु ज्वीका । यगुसी टप छ्वः दय्का
बी धैंगु छिगु जमान रव ? कतपिनि जूसा छेँया जहान
धका गुलि माया याई । सीताचित वया भाःतं मोति माः
दयका बिल । म्हीग तिनि नानी भाउजुं वया भाःतं
दयका व्यूगु धका हेराया टप क्यन— ज्वाला ज्वाला च्वंगु ।
उखुनु झ्वेले सानु साहनीनं गुलि रुः रुः धाःगु पर्सि सिना
वल— वया भाःत न्याना व्यूगु हैं । निलमैयाचिया गुलि
आनन्द — भाःतम्हं वया नामे छेँ छ्वाणे न्याना विल ।
अव, थन छेँ धाःसा अजः बत्ता छगः न है बीपि मदु ।”
चर्कों सःलं लहा संका कलाम्हं भाषणं बिल ।

भाःतम्हं चीसकं धाल— “कतपिनिगु छु वास्ता ?
कतपिनि छु याइ, छु याइ ? कतपिस ताजमहल दयका
बिल धायवंतुं जि न दयके फैला ?”

‘छेँया हामा जुसेलि छेँ मागु फुकं पुरेमयासें
गाइलाले ? मिजंम्ह खः । बल्ला : । लहा : तुति ध्वे धे धाः ।
मन खसा न्हाये याना न ध्येवा दयके फु । ज्या याना:
कमेयाय् गु छगु जकला उपाय खखु । . . . न्हागगुसां
जितला कयेहैया झ्वेले वनेत न्हूगु पर्सि मदयकं मज्यू ।
माँ बौ न बिया छव.थाय वंसा गुलि आनन्दम्हं जि, धाः
धोःगु पुरे ज्वीगु खै । थ.हे जिदी जुया थन वया, अव दशा
फय् माल . . .” थुलि धया फरवक फहिला कला.म्हं
दुहाँ वन ।

हिरादाईया नृगले हे लाकक मुगलं छ्याःगु थे जुल ।
जवाः न्यना छ्यों हे इन्न मिन । तं न पिहाँ वल, ख्वे न वल । छुं धाय् न मफुत छुं याय् न मफुत । खालि कला:म्हं
धागु जक लुमना च्वन— “....ज्या याना कमेयाय् गु हे छगु

जकला उपाय खखु . . .”

शुद्ध चाहे ! प्यखे मसानयें सुनसान ? बिचे बिचे
बिचा ख्वै हय्गु ताय् दु । गां छ्यगुलि द्यना च्वन । तर
हिरादाईया छति न्हो वेके मफु । बहनी कलाम्हं धागु खैं
जक लुमंका लासाय फाटाफाटा पुला च्वन । मध्य चान्हे
हिरादाई छेँ न पिहाँ वल । प्यखे छकः स्वल, अले ख्युं
थासं सुरु सुरु न्ह्या वन । मखमलिसाहुया छेँ थ्यंका छकः
छ्वा ख्यरं मिखा वल । प्यखे सुनसान ! की को हे
हासः मदु । हिरादाईया लहाः तुति थुरुथुरु खाः, तर
चःति न स्वः स्वः वो । वं च्वे ऊयाले छक मिखा ब्वल ।
ऊयाः चाः । थ्यक स्वल — सिमाय् गयाः वने फै थें च्वं ।
तर ऊयालं दुहां वनेगु वया आँट मवो । हिम्मतयाना वं
हे वने धका सिमाय् गयत तयार जुल । सिमा स्याराकू
सुरुवक सन । हिरादाईया चिमिसं ति स्वात । काचा-
काचा सिमा ल्यूने सुल । वया विचाः वल— ‘सिमा सन ।
मनूते न्ह्यल चाई । अले . . . जित जवनी !’ हिरादाईया
गयाना न्हकूसं ति स्वात । मू हाःम्ह दुगुचाथे म्ह पयारा-
पयारा खात ।

हिरादाईया मिखाय् खैं तयत याईगु सास्ति लुमना
वल । न्हापा थः मचाबले बांम्हस्या मिहचां छतका दां
स्वाहाय्कू बले ३ न्हु तक छेँ न पितंगु . . . पाजुया
कलम खूबले थामे प्यपूंक चिना दागु, छेँ जा मनकूगु . . .
स्कूले सफू ख्यगुलि वया पासायात लहाते फवँ फवँ वेक
कत्थि दाःगु . . . आदि लुमंकल । हिरादाईया म्ह हे
सिरिंग जुल । हाकनं लुमन— ‘उखुनु पुलिसं खुयात
थुनां च्वीक लैं दुच्छि प्यैं जक ध्येका यंकगु ऊयालख न्याय्
नांगा तया कोदीं दाःगु . . . मारादाईया छेँ खूबःम्ह
सित गय्चवं सास्ति याःगु — सी न मफु, भवाय् न मफु,

ख्वा: छपां हिया हि; मह फुकं पवं पवं गा . . .। हाकनं
लुमकल—‘सी धुं का जन्म राजं खं’ तयत् चिकने बवफाइ
धाःगु; ल्हाः पाली ह, लाखः पी ह . . .’

खं फुकं लुमका हिरादाई साप हे यात। बहनी हे
म्बो ल्ही म्वायक मह फुकं निश्रुकं जुल। ऊया: गय्-गु
आॅट मबल। ‘बरू पवना: नय, थुजोगु ज्य याय् म्हा:’
धका मती तया लिहाँ बनेत फरकक फहिल। निगला
स्वपला छी धुं का हाकनं कलाःया भाषण लुमन। दा
मदै बले ज्वीगु दुःख कछु लुपन। धयेबा मदैबने सकस्या
हेपे याइगु वया मिवाय् व्याख ल्हू वल। हिरादाईया
हाकनं साहस बढे जुल। खू बनेत हाकनं सिमाय् वल।
तर ऊवास्स मती वल “. . . माहिलायात ज्वनायंकू बले
गय्-च्व वया कलाः द्वाति दाया ख्वःगु जुजुभाई ऊयेले
लाःबने वया कलाः व मस्तसें नय मखना गयच दुःख
स्पूगु — पवना पवना नयमाल, निम्ह मस्त नं सित....
अले, यदि जिगु ल्हाः त्वाथला बिलकि छुयाय्-गु? ऊयाल-
खानाय् यकल कि गथे याय्-गु? दाजक दाया सितकि
छु याय्-गु? जिमि कलाः व मस्तला अयें हे नयमखना
सीन.... म्हा: म्हा: छ्वी छ्ता म्हा जि!” हिरादाईनं
लिहाँ बनेगु हे निर्णय यात।

तर उबले हे लाकक छपा ऊयाल मनू छम्ह सुतुक
पिहाँ वल खिपते कुण्डे जुया बवाहाँ वल। छकः प्यखेरं
स्वल। तर व सिमाय् ल्यूने च्वम्ह हिरादाई मख। अल
व या पहल भाता भाता न्यासि वन। तिमिलाया ज़ले
हिरादाईनं ध्वः छ्वप्वः पाढ्याया तःम्ह व खुँयात म्हसीकल-
वैगु हे त्वाले च्वम्ह मगलचा धका। हिरादाई कन हे
यात। उके सरासर छें स्वया लिहाँ वन।

सुये! न्ह्याइपुसे च्व। सकलें चं चं धा:। मनूत

चहलपहल जुया च्वन। की हिरादाई धा सा निराश
भावं थुखें उखें चाःहुला च्वन। व मिहगः चिच्छ न्ह्यो
वेके मफु। मखमलि साहुया च्याहुया मालसामान तंगु
हल्ला नं वं न्यने धुंकल। सुनां खूगु धका वं स्यू, तर
थः माःगु म्वाःगु कं क्षेटे लाई धका सुयातं मकं। वक्ष
वया थः हे पश्चाताप जुया च्वन— छ् य वं मिहगः खुया
महैगु धका:, मंगलचां छ्वी ज्यू, पाकुगय् ज्यू, वं जह
छाय् आॅट याय् मफुगु धका:।

छ्वी मखना हिइ मिइ चाया च्वम्ह हिरादाई विह रे
थ्यन। विहारे दुने हूल हूल मनूत, दव्वी जान्तगु मूर्तियें
बिज्याना। च्वम्ह भिक्षु, व विहारया छ्वें पाखे सक्सिगु
लाकां— क्ललल धा:गु, न्हू न्हूगु। लुँ मदुसा लीसां ल्हाते
लाकि धैयें जुल वैत। द्वलंद्रो ल्हातं फुत्केजुया हिइ मिइ
चाया च्वम्ह हिरादाईचां लाकां छ्वू निजुसां ल्हाते याकेगु
विचाः वेकल। सुट्कक दुने बनाः लाकां दु पाखे कुने
थचकक पयतुत।

भिक्षुः धया बिज्यात—“धर्म पासापि ! थौं जि ल्गुगु
सप्तरत्न धन (ओतप्प धन) या बारे कने त्यना। मर्भिगु
ज्या यायत ग्यायगुयात हे ओतप्प धाई। थव धन
दुम्हध्या मर्भिगु ज्याया मर्भिगु परिणाम खना भय
दै च्वनी। सःय ज्या यायत मग्याइम्ह तर असत्य यायत
याइम्ह हे ओतप्प गुण दुम्ह मनू खः।

‘ओतप्प गुण मदुम्हस्या यक्कों दुःख सी माली।
भय मदुम्ह मनू मर्भिगु यायत लिच्चिली मखु, अले ख्वीगु
स्याय्-गु मखूगु खं ल्हाय्-गु, ऐला थ्वं त्वनेगु, मखूगु ज्या
याय्-गु, व्यभिचार याय्-गु आॅद कुकमेत याइ। थुकियाना
मखूगु वामलाःगु फल भोगे याय् माली। सकस्यां मयेका
च्वनेमाली। थुजोपित हे खः ज्वना यंकी, ऊयले कुनी, प्यप्पुंक ची

दायकव दाई, अपां क्यकी, थुकलं बी कवं कवं हायक
चां लाका तं खाले हाकः पानाः देश चा हीकी . . .
गुम्हसिके भय दै वं मखु ज्या याई मखु, कसा नं
नयमाली मखु।”

लाकां पाखे विम्तारं ताहाकः जुया च्वंगु हिरादाईया
लहाः तक दिल। भन्तेया खें न्यना मन भारभारां मिन।
काचाकक लहाः सालाकाल। अले बाखें पाखे ध्यान
विल।

ध्येबा दु धका घमण्ड यानाः कतपिनि मिसापित
रयंका ज्वीम्ह गणेशलाल चित सुनां सुनां चाहे सीयं
च्वंक दाया खिगाले वा व्छै तःगु घटना पुलां मजूनि,
सवस्थां लुमंकल। ऐला श्वं त्वनाः जू मिता ज्वीम्ह
सानु साहुन थःगु छें बुँ फुकं छवाय्यात; च्यो हे ढाँ
द्वोँ द्रुँह अपाय जिम्ह साहु थौं कन्हे चिक कुविया नै
च्वन। फुबले सकासित ख्यानाः, हवकाः लुटेयाना
नै च्वंम्ह मिखाचा थ्री खःहे महारांग कया सी बच्छ म्वाः
दच्छ ज्या च्वंगु नं छम्ह निम्हस्या लुगंकल।

भन्ते नं कना विजयाना हे च्वन—“यदि कीगु आःचण
बांलाकेगु छः धैगु जूसा कीके ओतप्प धन मदेकं मगाः।
ओतप्प धन व संरक्षक खः, गुगुली कीगु शीलयात
दचेयाना तै। यीके मभिगु विचाः बरोवर वै हे च्वनी
तर अद्नं कीसे मभिगु उया याई मखु, यायत रयाई।
गुम्हसिके ओतप्प धन दैमखु व खुँ, ज्यानमारा, लुच्चा,
फत्ताहा ज्वी। वैत सुयां यैमखु, सकस्यां व खनाः तै
पिहाँ वेकी। अजोम्ह हे मनून दुख सी, कसा वै,
ऋग्येले लाई, पितके माली मेमेगु कष्ट नय माली।
मखूगु ज्या यानाः सु विस्थूं वने फं मखु मभिगु ज्या
याःम्हयां उकिया फल अवश्य भोगे याई। मभिगु
ज्याया रयानापुगु फल खनाः रयाय्मा, थये रयाना

लिचिलकि तिनि कीसे सुखपूर्वक जीवन हने खनी . . .”

हिरादाईया ध्यान विया न्यना च्वन। थःम्ह मखुयागु
पश्चाताप तना वन, मखुयागु बाँला हे जुल धैगु विचा
यात। न्यना च्वंपि सकस्यां थःथःपिसं मभिगु ज्या
याःगु लुमंकल, उकिया फल भोगे याःगु नं लुमंकल।
मनूनसे मखुगु कर्मं मयाइहं मखु। गुम्ह मनून थःम्ह
यानागु मभिगु कर्मणा फल भोगे याई, व रयाई, लिपा
लिपा याई मख मि प्वी ध्रुकूम्ह मिखना ग्याःयें तु . . .”

भन्ते नं कना हे विजयाना च्वन—“....उके ओतप्प
धन दुम्ह शीलवानम्ह मनू ज्वी। गये खुसिया विनारा
लःयात खुसीं पिने छ्वेके बी मखु अथे हे ओतप्प धन
मभिगु आचरण याके बी मखु। ओतप्प धन दुम्ह याउँक
कतपिसं येकाः म्वाना च्वने दै। ध्येबा व सोन्दर्य मभिगु
ज्याया मभिगु परिणामयात रोके याय फं मखु। थुकियात
पनेत ओतप्प धन हे बलवानगु शक्ति ख”

बाखै बवचाल सकले धन। गुम्ह लिहाँ वन, गुम्ह दान
व्यु वन। हिरादाईया ख्वाः च्वकन। लाकां पाखें वया
ध्यान हते जुल। भन्तेया छ्होने वने मछाःगुलि तापाकंतुं
वन्दना याना हिरादाई छें पाखे स्वया वन।

भन्तेयात एकान्ते लाका आनन्द रत्नं न्यन— भन्ते !
ओतप्प धनं अपाय्च्वः ज्या मवं थैं च्वं। थुकिला मनूत्यत
कातर व रयाफर वनेयाई।”

भन्ते नं लिसः विल- खः यायमागु ज्या खना
रयायगु उत्साह त्वःतेगु कायरता खः। तर वीरता धाय-
वंतुँ छ्होने बोक्को सित रयायगु नं ला थिक मजूनि।
धाथ्ये संसार बांलाकेगु खःसाला ओतप्प धन मदयकं मगा।
थौकन्हेया गुगु अशा त विश्व खः, व ओतप्प धन मदया हे
श्रजना जुया च्वंगु खः। आ गयेकि निग्ह मनू ल्वाना

चवन धासा इमि परस्पर तौं मर्वैला ?”

“जरूर वै भन्ते !”

“अले ओतप्प धैगु मदुसा ला वं वैत वं वैत स्थायत सनी । थुकथु गुलि न ल्वापु दु व फुकं भयंकर ज्वी । धात्थेला ओतप्प हे मानवतायात बचे याना च्वंगु दु । ओतप्प मंतकि समाज दैमखु ।” भन्तेन धाल “नकंया कल्पना नं ओतप्पया हे लागी खः । आ मखुसां लिगा नरके दुःख भोगे याय् माली धका र्याना मनूत पापकम् लिचिली । नकंया कल्पना बाँला, तर छम्ह निह दुष्टतसे नकंया बःकया अज्ञानि तयत लुटे याई । मर्भिगु ज्यायाःपितला समाज व कानूनं दण्ड बी ।

“अथे हे थः न्ह्यसुकाय् यात छम्ह निम्ह चिरिमांपिसं जि जक ज्यूसा न हे मनकेत झइ, तर अथे याय् ग्याई—कर्मफल भोगे याय् माली धकाः । यदि ओतप्प मंत धासा छें ल्वापु ज्वी, मखुगु खै ल्वाइ, दोष बी, लहा चलेयाई, चुपि चले याई—सकलें नष्ट ज्वी । तर ओतप्प थथे यायत रोके याई । ओतप्प गुणवान मनूतयगु व धन खः गुरुलि वैत आपत विपतं बचे याई....”

हिरादाईया रुबीगु पाथे बिचाः हे मवने धुंकल । स्वदन्हु प्यन्हु अथे हे ज्या चूलाके मफया कवं वर्वं हाल, जागिर माववं तुति स्याके मान, कलाया घुंकिं कपाः स्याके माल । अन्ते वं हुलाकिया ज्या भेट्टेयात । थौकहे वं लय स्वसः दां ह्याकलाया महुतु प्वाःतिना बीगु । संतोष-साथ परिवार चले जुया चवन ।

चान्हसिया २ बजे ! सुधे जुल ज्वी धका बिचाः याना द्योवीं मयजु काचा काचां दन । हथासँ लै फेरे याना धकि छपाः जवना द्येके बनेत छें नं पिहाँ वल । भचा तापीकक वये धुंका घेव्हेरं सुनसानगु खना द्योवीं मयजु भचा न्हावां लातयें धका र्याना वल ।

तर थन ध्यंक वये धुंका छाय् लिहाँ बनेगु धैगु विचार न्ह्योने हे पला: न्ह्याकल ।

द्येगले ध्यका: द्यो दशनयाय् धका स्वःबले द्यो बों मयजु तिन्हुई माल । दुने द्यो मदु ! द्योया याय् खाली ! ! गुवेत तक्कला बुढी अकमके जुल । अले होस वयवं चिच्चाय दना हाल । त्वाः बाःयापि सकस्यां न्ह्यो हे पिचाल । बुढी हागुरुलि दुने सुला च्वंस्ह द्यो खुं तिन्हुया पिहाँ वल । द्यो लिनाः बिस्यूं हे बने मलाबले बुढी ध्यंक: वःगु खना द्येगलेहे छगु कुने खुं सुला च्वंगु लाना चवन । बुढी हाः बले ज्यान बचे ज्वीगु मखना द्यो घयपुना खुं दुहरू बिस्यूं वन । मिखा तिसिना ब्वा वना च्वम्ह खुं, ‘छु जुल’ ‘छु जुल’ धका हाहां छें नं पिहाँ वम्ह ड्राइवर दाईचा नाप धेके क ल्वात । निम्ह चातुवाः वन । द्यो छखे लात । काचाकाचा दना ड्राइवर दाईचां खुंयात लप्पू ज्वनाः वन । खुंला त्वा बाःयाम्ह हे मंगलधा धका लाना चवन । मंगलचा फुतके ज्वीत सन तर मफु । त्वालेयापि सकले मनूतसे मंगलचित गुम्हस्यां दाल, गुम्हस्यां ध्यकल, मस्तसे नापं मुडकि म्वीकल, थातुमुत्ता यात । हिरादाई नं ध्यंकः वल । मंगलचिया लं थाय् यासे ग्वी धुंकल, महुतुं हि स्वः स्वः वैच्वन, महु फुकक मना वः धा या धा । पुलिस वल । मंगलचित थुनां थुनां च्वीक लाकामं च्वा च्वां यंकल ।

थानाय् नं मंगलचां साप कसा नल । सहयानां याय् मफय धुंका थःम्ह गन गन खुयागु खः फुकक बकेयात । १० देया लागी लयेले लात । जरिवाना प्वीकेत छें बुं सम्पत्ति लिलाम जुल । कलाम्ह मन्चा ३ म्हं ज्वना सुकु-सुकु खव खव गां पुलाः वन ।

थ फुकक स्वया च्वंस्ह हिरादाईया खवाः चक्कन, फिसिकक न्हिल—सन्तोष जुया ।

तँ कोलँ बले मन याउँल

—सम्यक रत्न बज्राचार्य

जि न्ह्यावले थें थों नं कःसी वना छ्वाःसिले धकालः
थल काय् त्यनागु इले हे भनुली जा दासि वल । भनु
सुवा कुने वना चंगु इले लाकक जा दासिवोगु खना जि
काचा किंचि पुमापा उला बिया ।

छ्वाः मस्यू मेसिन भनुल दुहाँ वना जासि पुमापा
उला बिल धका श्रीमती पुजाकुर्थ च्वना बुद्धपूजा
(मिहं) याना चंम्ह उपासिकाया मने सुख मदयका
भनु भनु हाला हल ।

आगमे न्हिक याना चंम्ह हाला हःगु सः ताया
अजुगति चाया । जिनं सुक च्वने मफया प्रवचन (उप-
देश) चिया—छ पूजा कुठी च्वना इतपिसो छ्वना
बुद्धपूजा याना चंम्ह धाएँ गनो । छ न्ह्यावले धयाथें

बुद्धपूजा जूथाय तक वना शील कया भन्ते (भिक्षु पिगु
उपदेश न्यना चंम्ह सिनं पुलांगु तालं हाला च्वनेगु ठीक
मताथें च्वं । छन्त बुद्ध धर्मं मध्यूनि । छ बुद्धपूजाय जुया
चंम्ह धाय मलोनि । ज्या बौद्ध उपासिका मजूनि ।

जिगु प्रवचन वयागु नुगले तिक्किमिक दुहाँ वन
ला मस्यू पलख मौनब्रत काम्हथें सुंक च्वन । जि झन
सः तःसः ज्वी त्यंगु अबले लाकक बुद्ध वचनत पिहाँवल
कि ज्ञानमदया वने यो धागु लुमन । अले जिगु सः सुना
वन । जित थःथम्ह चाल । मतलब होशे वल । छक
ला थःत थम्ह मछालापुसे च्वंथें च्वन । आत्मगलानि
जुल अर्थात मने सुख मदु थें च्वन । अले कोध नं
गनवं गनवं जुल । अले मने याउँसे च्वन ।

बुद्ध वन्दना

—विजय राम कर्मचार्य “पन्ति”

दकले न्हापा वन्दना याना, भगवान बुद्धया
खालि न्हातीं, स्तुति याना, प्रभूया चरणे तया
अज्ञानी जिपि ज्ञानया आशां स्तुती याना च्वना
थव चित्तयात स्थीर याना ब्यू वर थव पवना च्वना

कोध मयल, ईर्ष्या मयल

द्वेष मयल, स्वार्ँ मयल

खालि न्हाती ।

भूल जिमिगु जुहे जूसानं क्षमा फोने प्रभू
दोष जिमिगु जुहे मज्वीगु शक्ति फोने प्रभू

पुण्यया मर्म, ज्ञानया मर्म

थवीका ल्यू धर्म, परोपकारी कम

खालि न्हातो ।

दकले न्हापा ।

“बौद्ध धर्मे दानया महत्व”

—लक्ष्मी चन्द्र बज्राचार्य, ख्वप

आपो की मनूते बिचे गुबले गुबले थुजागु छ्यासः जू—“थथे भन्तेपिंसं जा दान कायेगु खैं जक, दान बीमागु बाखैं जक कना बिज्याइगु ? उकि विहारे—बाहारे न वने मास्ते मवो ।” ध्व प्रश्न केवल मथुया पिहाँवोगु जक जूइ फु । द्विकपिनि मति जुइ “ध्व च्वःहा जक गुलि थुल जुइले ?” खः जि न बालाक मथूनि ! अथे साँ थःत लगे जूगु खैं छकूचा घ्वकेगु विचाः याना च्वना ।

बीढ धर्मया न्हापांगु चरण हे 'दान' खः । झीसं गथे याना धात्येगु धर्म थुइके फह ? गुह्य व्यक्तियाके दान अद्वाया अभाव जुइ व व्यक्तियागु मन लोभ, द्वेष, मोह थुजा थुजागु धर्मया विरोधी । तत्व तय्गु श्रोत ज्वी । उकि अजागु लोभ, द्वेष, मोह मदेका छ्वेत दान याये फय्के माः । तर दान याय् फय्के माः धाल धका ममदुःकथं दान बीगुलि पुण्य यक्को कम जुइ । नगण्य जुइ । न्हापा चित् हे थथे धाय्के माः ‘जि छु वस्तु दान याय् ।’

युगु प्रसगे दान याय् धैंगु मनेतक नं मदुम्ह छ्म्ह लोभीम्ह, अत्यन्त धनया लोभीम्ह ब्राह्मणया कथासार छकूचा न्होने तये ।

अबले अदिन्पुब्बक धयाम्ह ब्राह्मण छ्म्ह दु । गुम्हसिया सन्तानया नाम छ्म्हजक पुत्र दु, मट्टकुण्डली धैम्ह । ध्व ब्राह्मण थुलितक कञ्जुस कि वं थः काय्यात तिसा (कुण्डल) छजो सुईकेत हे लुँकमीयाथाय् दयके बीवं ज्याला बीमालि, धिखा फुइ धका थःम्ह हे दयका बिल ।

छिखुद्या बंसे मट्टकुण्डलीयात छन्तु पाण्डुरोग (अमल-

पित्तं) थिल । ध्व ख ब्राह्मणीन धाया ब्राह्मणयात धाल । वासः यायेमाःगु खैं विन्ति यात । तर कीसं सीकेधुन कि व छ्म्ह महाकञ्जुस ख । व ब्राह्मण गन माने जू धका ? अखतं ब्राह्मणीयात हे 'छ जिगु सम्पत्ति फुके त्यनागु ला ?' धका दोषारोपण यात । थःहे वना वासः माला, मट्टकुण्डली-यात नका, रोग लायकेगु विचाः याना छ्म्ह बैद्ययाथाय पाण्डुरोगया वासः छु दु धका न्यो वन । छे बैद्य सता हया केन धायवं बैद्ययात नके माली, धिखा बीमालि धैंगु विचाः व ब्राह्मणया खः ।

बैद्य मस्युगु मखु व ब्राह्मणया कञ्जुसपना । उकि वं मखुगु वासः कना हल । व मखुगु वासः खः सिम। ख्वला दायेका त्वंकेगु । ब्राह्मणं बैद्यं धायें वास त्वंकल । रोग गन लं धका ? फन चर्को जुया वल । लिपा ब्राह्मणीया बिन्तीं बैद्य छ्म्ह सःतः वन । छाय धाःसा उवले जा रोग न गावक हे भयंकर जुइ धुँकुगु खः ।

बैद्यजा सःतः वन । तर, बैद्य वया मब्यू । फुसंत मदुगु तांह तया मेम्हसित ब्बना यकी धका धाल । व ब्राह्मण मेम्ह बैद्य सःतः मवं । थुखे मट्टकुण्डलीया अवस्था मरणासन्न स्थिती ध्यन । मेम्ह यक्को सःम्ह बैद्य ब्बना हयेगु जा गन उजाम्ह मरणासन्न स्थिती ध्यना । च्वंम्ह मट्टकुण्डलीयात दलामे तयेयंकल । छाये धाःसा व कञ्जुस ब्राह्मणया अनुसार विरामी स्व वैर्गि मनूतेसं थःगु धुकु खनी ।

युजागु प्रकारं मट्टकुण्डलीया अवस्था दयनीय जुया च्वंगु खः ।

उगु समय भगवान बुद्ध श्रावस्ती जेतवन महाविहारे

विहार याना विजयाना च्वंगु खः । वसपोल मदांया थे महा-
करुणा समापत्ति ध्याने च्वना विजयात । छन्हु बुद्ध व हे
करुणा मट्टकुण्डलीयात चक्षु खका विजयात । बुद्ध विचाः
याना विजयात- ध्यागु चित्त जि खन धायत्र प्रसन्न जई,
मरणं लिपा तावत्स देवलोकया देवपुत्र जुह, कञ्जस
ब्राह्मणया लिपा छु जृइ व गन लाइ, गुली मनूत ब्रीसरणा-
गत जुइ इत्यादि इत्यादि ।

कन्हे छुन्हु बुद्ध, थःगु कृत्य काय सिधेका वहे
मट्टकुण्डलीया छें विजयात भिद्धाचारार्थ । मट्टकुण्डली
बुद्धयात खन । अचेत जुया गोतुला च्वांस्म मट्टकुण्डली
बुद्धयात दान बीगु वस्तु छु हे मखन । व केवल प्रसन्नगु
चित्त द्वारा मन बुद्धयात वन्दना यात । लिपा बुद्ध 'धैर्य
थुलि हे गत' थैगु विचाः याना लिहाँ विजयात । तत्क्षणं
हे मट्टकुण्डलीं 'थुगु मानव देह तोतल । व तावत्स
देवलोके जन्म जूवन ।

दान याये मसम्ह, त्यागचित्त मदुम्ह व ब्राह्मण पुत्र
वियोग अन्यन्त दुखी जया च्वन । आ झीसं विचाः याना
स्वये दान भावना मदुम्ह ब्राह्मणया पुत्र वियोगं गुजागु शीक
जुल जुड । यदि वैके दानभावना दुगु, त्याग चित्त दुगु
जूसां व श्व वियोग फय खनी ला ? फय माली ला ? न्हापां
छु धाःसा शायद मट्टकुण्डली मसिइफु । सिइसां तवि नं
त्याग भावना दुगुसा 'छन्हु सकले वनेमानी, नित्य धैगु हे छु
दु ?' धैगु हिसाब धैर्य याय फैगु खः । व ब्राह्मण न्हि न्हि
वना मसाने खवइम्ह जुल ।

छन्हु मट्टकुण्डली देवपुत्रं थःत लाभ जूगु श्री सम्पत्ति
'छाय दुगु' धका विचाः याना स्वतः । व न्हापायागु खैं द्विद्य-
चक्षु द्वारा खंकल । (गुगु झीसं च्वे हे बिस्तूत खैं च्वय धुन)
साय साथे वं थः बौया अवस्था नं सीकल । अले वं थः
बौयात धगु चोट विया श्वीका बीत थः नं व हे मसाने

वना खवःवन ।

छन्हु व ब्राह्मण मट्टकुण्डली देवपुत्रयाके व खवः वया
च्वंगुया कारण न्यन । मट्टकुण्डली देवपुत्रं धाल- "जिके
रथ दु । तर व रथ चले यायत निचा थःचा माला च्वन ।
तर मदु । उकि खवः वया च्वन ।"

ब्राह्मण धाल- "जि बी का, छत गुजागु थःचा माल ?
लुयागु वहयागु"

देवपुत्र- "हुं चन्द्रमा छ्पा व अले सूर्य छ्पा ।"

ब्राह्मण- "धत मूर्ख ! गन दै छन्त व ? बरु सिना
हुं व छन्त दैगु मखु ।"

देवपुत्र- "छ गुजाम्ह मूर्ख जुइले ? खने मदुगु थुगु
लोके मदुगु वस्तुया लागी खवः वया च्वनीम्ह ?"

यथाय ब्राह्मण झसंग वन । 'आक्षाय धात्यें जि धका
मूर्ख जुल ।

अले ब्राह्मण देवपुत्रयाके परिचय काल । थःहे काय
जुया च्वन । वं देवपुत्रयात म्हसियधुं का थुजागु श्रीसम्पत्ति
लाभ जूगुया काण न्यन । केवल सी छ्हो बुद्धया प्रति
श्रद्धावस वन्दना यानागु, अले व हे शान्तगु, स्वच्छगु
आचरण याम्ह बुद्ध मने तया, थःगु मन नं गन्त, एक-
चित्त, स्वच्छ याना, मने छु हे लोभ चित्त मदेका आनन्द
सिना वंगुर्लि थुजागु श्रीसम्पत्ति लाभ जूगु सिल व ब्रह्मण ।

बस, थुलि खैं हे व ब्राह्मणया मनया रंग हिल ।
शुद्धगु मन, स्वच्छगु चित्त जुल । दान श्रद्धा दयावल ।
अनित्य खन । व अन हे थःम्ह बुद्ध प्रति श्रद्धा तया बुद्ध
लगयत भिक्षुसंघयात भोजन दान बीगु निश्चय यात ।
देवपुत्रं व ब्राह्मणयात पञ्चशील विया हल ।

सरासर वना ब्राह्मणीयात छें स्वयेगु आशा विया
बुद्धया थाय वन । बुद्धया लिक्कसं छ्थाय फेतुत । भोजनया
निम्ति बुद्ध प्रमुख भिक्षु संघयात निमन्त्रणा यात । बुद्ध

नं स्वीकार याना बिज्यात । ब्राह्मण खुशी जुया छेँ वल ।

कन्हे खन्हु बुद्ध प्रमुख भिक्षु सघ व ब्राह्मणयाथाय
भोजन बिज्यात । भोजन सिधेका वं थःत परेगु घटनाया
बारे न्हासः यात । बुद्ध दृष्टान्त खे कना बिज्याबले
ब्राह्मण आश्चर्य चकित जुल । तर अन मिथ्यावादी साहु
महाजनत नं दुगु खः, गुप्ति व ब्राह्मण बुद्धयाके प्रश्न न्यना
गुलितक काय्ल याई धका स्ववःगु खः । इपि पत्या मजू ।
उकि बुद्ध थःगु सत्यवचन द्वारा अधिष्ठान याना बिज्यात ।
अले मट्कुण्डली देवपुत्र थःगु देव आभरणं युक्त जुया
विमानद्वारा उपस्थित जूवल । बुद्धयात वन्दना याना
योग्यगु आशने फेतुत । अले मिथ्यावादीतय् विश्वास
वन ।

थुगु समय बुद्ध उदान वाक्य उच्चारण याना बिज्यात ।

‘मनो पुष्पञ्जमा धम्मा मनोसेट्ठा मनोमया ।

मनसा च पसन्नेन भासति वा करोति वा ।

ततो नं सुखमन्वेति छाया ‘व अनपायिनी ‘ति ॥

अथति— न्हागु अवस्थासनं मन हे न्हापालाकक वनीगु
तसर्थ मन हे मुख्य जुल । मन हे फुकेसनं व्याप्त जुयाच्चंगु
जुल । भिगु नियत खे ल्हासा ज्या यासां उकिया कल
किपालु समानं ल्यू ल्यू वनी ।

गाथा सिधेका मट्कुण्डली देवपुत्र श्रोतापन्न जुल ।
आदिन्पुब्बक ब्राह्मणन श्रोतःपन्न जुल । व थःगु विपुल
सन्पत्ति बुद्ध शासने प्रदान यात । अले चय्यदोल प्राणी-
पिसं धर्म धैगु थृजागु खनीका’ धका सीकल ।

आ कीस विचाः याना स्वयं ‘दान धर्म’ बौद्ध धर्मयो
प्रवेशद्वार खः कि मखु ?

दान चाहे सीमित ज्वीमाः, असीमित ज्वीमाः श्रद्धा-
चित्तो दान याय् सःसा जक धर्म थुइके फइ ।

च्वे च्वयागु बुद्धया उदानवाक्य अनुसार न्हागु ज्याय्
नं चित्त नि न्होने वनी । उकि कीस न्हापां वनीम्ह
चित्तयात लालाय लाकेमा । गथे कि दान बीगु, रोगी,
ब्राढाबुढी सेवा यायेगु शील-पालन यायेगु आदि । अले
थुकिया फल छु मर्भिगु जुड ला ? भमृत धका बांलाक
चिन्तन याना पिनां छु उकि विष से ला ?

जिगु मुख्यगु धायेगु थुलि हे कि बुद्ध दानयात प्रधा-
न्यता बियात गु भिक्षुपित्त लाभ जुइगु उद्देश्य मछु । थुकि
सत्यता दु । द्यायधाःसा थव कीत हे उपकार थजु धका
खः । कीगु हे उपकारया लागी खः ।

थुलिहे-

२५२४ गूगु बुद्ध जयन्तीया उपलक्ष्ये

यल जिल्लाच्चापी पुस्तकालय

न्हासः लिसः कासा जुइगुली भाग क्या दिसं

लिधंसा :- बुद्धकालीन राजपत्रिवार, जातक संग्रह, बुद्ध जीवनी, बौद्ध ध्यान,
सामाज्य ज्ञान, लुम्बिनी परिचय, बोधिसत्त्व,

स्वयम्भू जिर्णोद्धारया साल वि. सं. १९७८ मखु

श्री सम्पादकजु “आनन्द भूमि”

आनन्द कुटी, विहार स्वयम्भू

महादय,

नेपाल छगू जक बोद्ध धर्म सम्बन्धी पत्रिका “आनन्द भूमि” अटूट रूप प्रकाशित जुया वया चवंगुलि संपादक मण्डलयात यक्को यक्को भितुना दु। थथे थव पत्रिका नियमित रूप ब्वने दया चवंगु खं बोद्ध धर्मावलम्बिपिनिगु लागी छगू गौरवया खं खः। थुकियात सदो स्थिर यानाः अङ बांलाका यकेगु छी फुकक्सिगु कर्तव्य खः। थजा गु लोकप्रिय जुया चवंगु पत्रिकाय प्रकाशित लेखं यानाः इतिहास या खवापाः हे हिलीगु खँत प्रकाशित याय ब्ले भतिचा होश तयाः बिज्यासा थव पत्रिकाय मनूतय अङ अप्णो श्रद्धा व विश्वास दै धैगु जिगु चीधंचागु सल्लाह खः। उदारहरणया रूपे जि छगू लेखय खनागु द्वं प्रस्तुत याये मास्ति वः। ख जा लेखया लेखकजुयागु नां नं उकी मदु।

नै० स० ११०० मिला पुन्हीयागु “आनन्द भूमि” दै ७ त्याः ९ यागु अंके “श्री जगत रत्न साहुया जीवनी” धैगु लेखय स्वयम्भू चैत्य जिर्णोद्धारया साल वि. सं १९७८ धैगु उल्लेख जुया चवंगु दु। तर नेपा:- लय तसकं नां दंगु श्री हेम राज शाक्यजुया “श्री स्वयम्भू महाचैत्य” धैगु सफुती “ ने. सं. १०३७ श्रावण कृष्णया सप्तमी खुनु स्वयम्भू महाचैत्य जिर्णोद्धार यायत न्हापालाक किलाघ या त्रैनोक्य गुरुजुया विविधे पूजा याकाः सिद्धाः काःगु जुल (पृ. ३२३) धैगु खं उल्लेख जुया चवंगु दु। अथे धैगु वि. सं. १९७३ साल पाके लाः वः गुगुकि छःपिनि छिकपिनि / पत्रिकाया लेख अनुसार व शाक्यजुया सफु कथं जिर्णोद्धारया साल ५ दै पाःगु खनेदत। छःह निम्ह इतिहासकारत नाप खं जूब्ले नं १९७३ वि. सं. धैगु खनेदत। उर्कि थव लेखय स्वयम्भू जिर्णोद्धारया इतिहासया मूल अंग मध्ये छगू अंग पायछि मज़गु खनेदत।

वहे लेखे खनेदगु निगूगु द्वं खः— श्री स्वयम्भू महाचैत्य जिर्णोद्धार यायेत जगतरत्न साहुनं श्री शाक्य श्री लामाजुयात नेपा: व्वना हया दिल धैगु खं दु गुगुकि एकदम हे आधारहीन खने दत। धर्म मान साहुया लिककलापि व मेपि बूरा बुरी तयगु खं न्यना ब्ले श्री शाक्य-श्री लामाजु नेपा: बिज्यागु प्रमाण मदु। बरू वस्पोलया स्वम्ह कायपि जक छ्वया हया बिज्यागु खः। थवहे खं श्री हेम राज शाक्य जुया “श्री स्वयम्भू महाचैत्य” सफुती नं दु। व सफु अनुसार “ने. सं. १०३८ पौष शुक्ल अष्टमीया दिनय श्री शाक्य श्री लामाया कायपि स्वम्ह निम्ह इमि थ.गु विधि अनुसारं न्यास पिकायगु पूजा जुल। (पृ. ३२३) धैगु खं बालाकहे प्रस्तुत जुया चवंगु दु।

चवय उल्लेख यानागु नां धर्म मान साहु धयःस्म्हसिगु नां मन्यपि काठमाडौं गाले कमहे जक नेवा.न दै।

वयकः साहु उराय समाजे धर्मां साहु धकाः प्रख्यात जुयालि श्री स्वयम्भू जिर्णोद्धार कार्यं नाप वयकःया नां थजागु
पेपुना च्वने धुंकल कि सुं मेरि नेवोःत प्रधानजुया वयकलं रवहालि याना दिल धैगु वाक्यं तयगु वयकः
थें जाम्ह सेवकया लागी छगु अपमानं जू वनी धैगु खँ नं न्ह्यथने मास्त वः। खः स्वयम्भू थें जागु महावैःयः
यात ल्लोनेत वयकः छम्हसिंहु जक प्रयासं मखु मेरिंत दु। तर थव जशाय् सुं न्ह्यानीकाः धर्मां साहुं रवाहालि
याना दिल धकाः धायगु सुं सेवकया लागी लोगु खँ थें मताः। थव खँ वृत्तान्तं स्वया दीसा श्री हेमराज शाक्य-
जुया “श्री स्वयम्भू महा चैत्य” सफूया “शाक्य श्री लामाजुयागु महान शुभं सकल्प कथं दुकपा लामाजुयागु निर्देशनम्
धर्मां साहुया पाखें नं ३१९-३२६ तक स्वया दीसा खँ पू वनी।

स्मरणीय खँ श्री हेमराज शाक्यं च्वया विज्यागु स्वयम्भू महाचैत्य सफू कथं (पृष्ठ ३२५) स्वयम्भू जिर्णोद्धार
शुरु जूगु जक विक्रम सम्बत १९७३ खः। तर सिधःगु १९७८ खः। (सम्पादक)

बुद्ध-जन्म

(नारायणया लघु)

-लोकरत्न उपासक पाखें प्राप्त-

श्रो शाक्यमुनि जन्म जूगु थवहे लुम्बिनीस ॥१॥

गर्भिनो मायादेवी थत छेंस विज्याय यात

सखीजन मुनकाव थत छेंस विज्याक बले जन्म ॥२॥

स्वस्व किकि वाँनलागु रमणीय लुम्बिनी वयवस

स्वयेगु मनसा जुया स्वयाव विज्याक बेले जन्म ॥३॥

प्रसव व्यथा जुल सिमा कचा भरोसा काल

सखीजन पनिसेनं गाढ्छि खुया विल अन जन्म ॥४॥

वल अन ब्रह्मा ईन्द्र फया च्वन वस्त्र उवना

रविसम बोधिसत्व मामयागु गर्भ तोता जन्म ॥५॥

प्रज्ञाया रस हया: जगतस इना व्यूम्ह

निर्वाण पदया लँपु वयना विज्याकम्ह जन्म ॥६॥

आनन्दकुटी विद्यापीठको स्तम्भ

शून्य जीवन

-केशरी बज्राचार्य

आ. कु. विद्यापीठ प्राथमिक शाखा प्रमुख

अनि,

लीरोको इशाराम। हिङ्गने मान्धे
मान्धे मान्धेलाई देखेर
आपनो इतिहास पल्टाउँछ
शका उपशंका।
आफैमा उद्घाटक
आफैमा लिप्त हृषि।
गोलो र चेष्टा
छुट्याउन नसकेर
थाकेको आँखा
चारैतिर केवल शून्य देख्दै
अनि संसार शून्य
दिमाग शून्य !
समझन्छु !
हिजो शून्य !
आज शून्य !!
भोलि शून्य !!!
यो जीवन शून्य
सबका सब शून्य
शून्य ! शून्य !

‘म रुख हुँ’

-रमेश जोशी

आ. कु. विद्यापीठ

उक..... केही छैन उमेर बस्ने

तर, म चाहि नउठी नहुने
दिउँसोको चक्रो धाम

अनि,

रातको शितलतालाई भङ्गालेर
समयको परिवर्तन हुन्छ
अनि, अनि गर्मी हुन थाल्छ
हरीयो भएर ढक्कमक्क फैलिन्छु
त्यस्तै, जाडो शुरु हुन थाल्छ
कक्क भएर ठिङ्ग उभिन्छु
पानी पर्दछ,

थोपा थोपा अणुलाई बोक्छ
हुरी चल्छ,

आत्तेएर यता लति चल्छु
अनि मेरा विभिन्न अंगहरू
हावाले भङ्ग गरेर लैजाउँछ

अनि,

अनि मेरा प्यारा साथीहरू
चिरचिर र चुरचुर गरेर
बिचलित हुन थाल्दछन्
कस्तो रहेछ मेरो जीबन
जब परिष्ठिति नै
यस्तै रहेछ भने ।

बौद्ध गतिविधि

भिक्षु मैत्री श्रीलंकामा

भिक्षु मैत्री दुइ महिनाको बिदामा नेपालमा आउनु भई स्वयम्भूस्थित आनन्दकुटी विहारमा बस्नु भई केरि श्री लंका रेडियोबाट नेपाली कार्यक्रम संचालनाथं श्रीलंका जानु भयो ।

स्मरण रहोस उक्त नेपाली कार्यक्रम प्रत्येक शनिबार बेलुकी ७.४० मा २ प्रत्येक बुधबार विहान ९.१० मा रेडियो सिलोन व्यापार कार्यक्रमको मीटर व्यानमा प्रचार हुँदै रहेको छ ।

आनन्दकुटीमा बौद्ध कार्यक्रम

३० सौं वर्ष देखि अखण्ड रूपमा स्वयम्भूस्थित आनन्दकुटी विहारमा प्रत्येक पूर्णिमामा बुद्धपूजा र उपदेश आदि बौद्ध कार्यक्रम चली नै रही आएको छ । यही कार्यक्रम अनुसार गत माघ १८ (सि-पुन्ही) को दिन विहान देखि स्वयम्भू ज्ञानमाला भजन, बुद्धपूजा पछि भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर तथा भिक्षु अश्वघोष द्वारा धर्म देशना भएको थियो ।

आनन्दकुटी विहारबाट प्रत्येक पूर्णिमामा 'आनन्द भूमि' नामक एक मात्र मासिक बौद्ध पत्रिका प्रकाशित भइरहेको कुरा सबैमा विदितै छ ।

सूचना

केही कारण वश आनन्द भूमि पत्रिका फागु पूर्णिमामा प्रकाशित गर्न नसकेको हुँदा ग्राहकहरू संग दुःख प्रकट गर्दछु । यो अक (चैत पूर्णिमा) दुर्बै महीनाको एक अंक गरी प्रकाशित गर्दछु ।

श्री लंका तीर्थ यात्रा

भिक्षु सुमगलको नेतृत्वमा केही बौद्ध उपासक उपासिकाहरू श्रीलंका, थाइलैण्ड तथा मलेशिया भ्रमण-गरी सकुशल फर्केको समाचार छ ।

त्यस्ते भिक्षु मैत्रीको नेतृत्वमा पनि केही बौद्ध उपासिकाहरू श्री लंका बौद्ध स्थल दर्शन गरी सकुशल फर्कनु भयो ।

श्री लंकामा गएका तीर्थ यात्रीहरू त्यहाँ एउटा बौद्ध समारोहमा ४००० भिक्षुहरू एकै ठाउँमा भेना भएको देखन पाउँदा सारै प्रभावित भएको चर्चा छ ।

थाइलैण्ड यात्रा

भिक्षु शील भद्रको नेतृत्वमा एक बौद्ध टोली थाइलैण्डको तीर्थ यात्रा गरी सकुशल फर्केको समाचार छ ।

धरान र जनकपुरमा ज्ञानमाला

स्वयम्भू ज्ञानमाला भजन खलको एक टोली जनकपुर धरानमा र दार्जिलिङ्गमा ज्ञान माला भजनगरी सकुशल फर्केको समाचार छ ।

तीन अंचलमा बुद्ध पूजा

चरथ भिक्खुवे चारिक बहुजन हिताय बहुजन सुखाय अर्थात्- भिक्षुहरू बहुजन हितको लागि, बहुजन सुखको लागि संचार गर भन्ने बुद्धको निर्देशानुसार काठमाडौं धर्मकीर्ति विहारबाट जिल्ला जिल्ला र अंचल अंचल सम्म बुद्ध पूजा र उपदेश कार्यक्रम बनाएर बुद्ध धर्म प्रवार गरीरहेको छ ।

१० गते (२०३५ सालमा) काञ्चे जिल्ला नमोबुद्ध देखि बुद्ध पूजा र उपदेश दिने अभियान शुरू भएको थियो । बागमती अंचलमा धेरै ठाउँमा र नुवाकोट जिल्ला त्रिशूली आदि ठाउँहरूमा बौद्ध कार्यक्रम गरेर बुद्ध वर्ष २५२३ माघ २० गते गण्डकी अंचल पोखरा बौद्ध विहारमा, २१ गते लुम्बिनी अंचल तानसेन आनन्द विहार, टक्सार महाचैत्य विहार, होलन्दी बुद्ध विहार, माघ २२ गते बुटवल पश्चचैत्य विहार, माघ २३ गते नारायणी अंचल नारायणगढ चित्तवन विहार र माघ २४ गते लुम्बिनी उद्यान बुद्ध विहार तथा महामाया मन्दिरमा बुद्धपूजा र धर्मदेशना कार्यक्रम भएको थियो ।

उक्त कार्यक्रममा उपदेश दिनेहरू भिक्षु शाक्यानन्द, तानसेन, भिक्षु अनिरुद्ध लुम्बिनी, भिक्षु चुन्द बुटवल, भिक्षु अश्वघोष र धर्मवती अनगारिका, धेरै ठाउँमा धर्मगिला अनगारिका पोखरा देवाचारी अनगारिका बुटवल, । उक्त कार्यक्रमहरूमा आ-आपनो उद्गार व्यक्त गर्नेहरू तानसेन श्री दगरथ शाक्य, तानसेन नगर पंचायतका उपसभापति प्रेम शाक्य, श्री सोभित वज्राचार्य तथा सुश्री सुमना शाक्य र नारायणगढका श्री आण्णरत्न वज्राचार्यहरू हुन् । वर्हाहरूको उद्गार हो । यस्तो कार्यक्रम समय समयमा हुनु पछं हामीलाई पनि प्रेरणा पिलेको छ ।

पोखरामा किट्टल होटल र स्थानीय उपासक उपासिकाहरूले एकसय बुद्धपूजा टोलीलाई भावपूर्ण स्वागत गरेर जलपान र भोजन संग्रह गर्नु भएको थियो ।

त्यस्तै तानसेन महाचैत्य विहारवासी उपासक उपासिकाहरूले पनि स्वागतगरी जलपान संग्रह गर्नु भयो । यस्तै बुटवलमा पनि भव्य रूपमा स्वागत र जलपानको आयोजना गरिएको थियो ।

२०३६ माघ १९ गते काठमाडौंबाट बुद्ध धर्म

प्रचारार्थ प्रस्थान गरी सकुशल पूर्वक २६ माघ काठमाडौं फर्केको समाचार छ ।

महापरित्राण

बुद्ध सम्बत २५२३ फागुण ११ गते श्री राम बहादुर मचाननी तथा जगत माया अष्टमामाया मानन्धरपिनि श्रद्धा कथं ये चसान्द टोले भिक्षु संघ पिनि पाखें महापरित्राण पाठ सम्पन्न जल । थव चसान्द टोले छागु हे मानन्धर परिवार पाखें प्यकोगु महापरित्राण पाठ जूगु अपूर्व घटना खः ।

थवहे सिलसिलाय २०३६ फाल्गुण ५ गते निसें १० गते तक भिक्षु पिनि पाखें बुद्ध धर्म सम्बन्धि वहनि बहनि न्हेनुयकं धर्म देशना जुल ।

महापरित्राण सिध्यका अष्ट परिष्कार व कल्पवृक्ष दान नं जूगु समाचार दु । 'भिक्षु सुदर्शन पाखें महापरित्राण खुनु विशेषरूपं उपदेश जूगु दु ।

बुद्ध सम्बत पुस १९ गते पोखराय महापरित्राण जूबले नं भिक्षु सुदर्शन पाखें महापरित्राण सूत्र फुकंया परिचयात्मक उपदेश बिया बिज्यागु खै वर्ष ७ अंक १० आनन्द भूमिस छापे जूगु समाचारे छुटे जूगुलि थुकी थव खै दुध्यागु धैगु थ्वीका दिसं ।

बर्मयि ध्यान तालिम

धर्मकीर्ति विहारया आयोजनाय बर्मयि ध्यान तालिम कायत भिक्षु अश्वघोषया नेतृत्वे मिर्जैत खम्ह (६) धर्मवर्तया नेतृत्वे मिसात नीम्ह (२०) जम्मा २६ जवान बुद्ध वर्ष २५२३ फागुण १४ गते काठमाडौं प्रस्थान यात । फागुण १६ गते निसें चैत्र १५ गते तक ध्यान तालिमया अधिस्थान कया भावना याना च्वाङ्गु दु । ध्यान तालिम कैचर्वपि भिक्षुपि व उपासक उपासिकापि ३५० दु ।

बीरगंज बौद्ध समिति गठन

नेपाल संवत् १०९८ श्रावण शुक्ल गुंलाथ्व परेत्रा
खुनु विधिपूर्वक बृद्धपूजा यानालि बीरगंज बौद्ध समिति
गठन जुला समिति गठन जुयालि आतक निष्ठ भन्तेरि
पाख्ये प्रवचन याना वया च्वाङ्गु ख्वर दु।

- १) श्रामणेर महाविर कालिङ्गपोंग
- २) भिक्षु सुमंगल, गण महाविहार

३) भिक्षु सुमति सग, स्वयम्भू

४) भिक्षु प्रज्ञावंस, प्रतपागढ

५) भद्रत आनन्द मैत्रीय, धी लका

६) भद्रत ई वि की, जापान

नापनायं विभिन्न बौद्ध विद्वानविनी पाख्ये बेला वख्ते
बौद्ध धर्म विषयले ह्यन्स. लिसः व प्रवचन जुया च्वाङ्गु दु।

भिक्षु अमृतानन्द द्वारा सम्पादित बौद्ध साहित्यका अनूल्य रत्नवृक्ष

		भाग १	७।-	(पृ. ५०४)
१)	बुद्धकालीन ब्राह्मण अप्राप्य	"	८/-	(पृ. ५२१)
२)	बुद्धकालीन गृहस्थीहरू	"	१०/-	(पृ. ६६५)
३)	बुद्धकालीन राजपरिवार	"	८/-	(पृ. ५५६)
४)	बुद्धकालीन महिलाहरू	"	१६/-	(पृ. ७६६)
५)	बुद्धकालीन परिव्राजकहरू	"	६/-	(पृ. ३७८)
६)	बुद्धकालीन श्रावक-चरित	"	२२/-	(पृ. १००६)
७)	बुद्धकालीन श्राविका-चरित	"	१८/-	(पृ. ६६८)
८)	बुद्धकालीन ब्रह्मादिदेव	"	१०/-	(पृ. ३८२)
९)	बुद्धकालीन प्रेतकथा	"	१२/-	(पृ. ४०४)
१)	बुद्धकालीन विमानकथा	"	५/-	
११)	बुद्धकालीन ग्रन्थहरूको विषय संची		१५/-	(पृ. ५४३)
१२)	बुद्धकालीन ब्राह्मण भाग-२		१७/-	(पृ. ६१७)
१३)	बुद्धकालीन ब्राह्मण भाग-३		१५/-	(पृ. ६२४)
१४)	बुद्धकालीन गृहस्थी भाग-२		१५/-	(पृ. ६२४)
१५)	बुद्धकालीन गृहस्थी भाग-३		१५/-	(पृ. ६२४)
१६)	जातक संग्रह भाग-१		१०/-	
१७)	जातक संग्रह भाग-२		८/-	

यो पुस्तक पाइने ठेगाना : आनन्दकुटो, स्वयम्भू,

हेराकाजी सुइका, नागबहा ललितपुर

व्यवस्थापक : भिक्षु महानाम, प्रकाशक: आनन्दकुटी विहार गुठी, स्वयम्भू, नेपाल। १४४२०

सुदूरक: शाक्य प्रेस, ओम्बहालटोल, काठमाडौं। फोन नं० १३६०४